

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จังหวัดเชียงใหม่

Tourist's Knowledge of Ecotourism at Doi Inthanon National Park,
Chiang Mai Province

นายอนุสิทธิ์ เมธาวรรักษ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

พ.ศ. 2545

ISBN 974-160-090-9

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ
ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

Tourist's Knowledge on Ecotourism at Doi Inthanon National Park,
Chiang Mai Province

นามผู้วิจัย นายอนุสิทธิ์ เมธาวรรักษ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(.....รองศาสตราจารย์สันต์ เกตุปราณีต, Ph.D.)

กรรมการ

(.....ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดรชนี เอ็มพันธุ์, Ph.D.)

กรรมการ

(.....ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ.ปราโมทย์ ลำไย, บธ.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(.....ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรเชษฐ์ เชษฐมาต, M.S.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(.....ศาสตราจารย์ทัศนีย์ อัดตะนันท์, D.Agr.):

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๒๙ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

คำนิยม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้มีอุปการะคุณหลายท่าน ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สันต์ เกตุปราณีต ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาช่วยให้คำแนะนำในเรื่องการศึกษาวิจัยตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ครรชณี เอ็มพันธ์ กรรมการวิชาเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรืออากาศเอก ปราโมทย์ ลำไย กรรมการวิชาการ และ รองศาสตราจารย์ พวงบุหงา ภูมิพานิช ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนอาจารย์ทุกๆ ท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณมนพร เมฆาวรรักษ์ ที่ให้กำลังใจสามารถต่อสู้อุปสรรคต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงมาด้วยดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้คุณพ่อ และคุณแม่ ที่ล่วงลับไปแล้ว

อนุสิทธิ์ เมฆาวรรักษ์

มีนาคม 2545

อนุสิทธิ เมฆวารารักษ์ 2545: ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวในอุทยาน
แห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากร
ป่าไม้) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์สันต์ เกตุปราณีต, Ph.D. 79 หน้า
ISBN 974-160-090-9

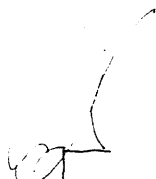
การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ
รวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีสถานภาพโสด
เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ยังไม่มีรายได้ มีภูมิลำเนาในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ถ้าพูด
ลำปาง เชียงราย พะเยา และแพร่ เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน เพื่อมาพักผ่อนโดยการค้างคืน จำนวนโดยเฉลี่ย 2
คืน ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและ เครื่องดื่ม โดยเฉลี่ย 1,379.89 บาท/คน ทั้งนี้จำนวนเงินที่จ่ายสูงสุด
เป็นค่าที่พัก กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำ คือ การมาเยือนยอดดอย

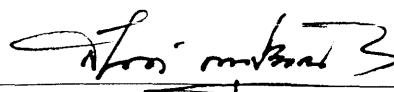
นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยรับรู้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จากนิตยสาร/วาร
สารสำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้เป็น
สมาชิกมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากโทรทัศน์

นักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดีการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มี
ความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าอายุและรายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้
ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจใน
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างนักท่องเที่ยว ที่เป็นและ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
และระหว่างนักท่องเที่ยวที่เคย และไม่เคยรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ในด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ พบว่านัก
ท่องเที่ยวประเมินการให้บริการในระดับดี 2 รายการ และระดับพอใช้ 3 รายการ โดยนักท่องเที่ยวประทับใจ
สูงสุดต่อการบริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

22, มี.ค. 2545

Anusit Mathavararug 2002: Tourist's Knowledge of Ecotourism at Doi Inthanon National Park, Chiang Mai Province. Master of Science (Forest Resource Administration), Major Field Forest Resource Administration Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Associate Professor San Kaitpranect, Ph.D. 79 pages.
ISBN 974-160-090-9

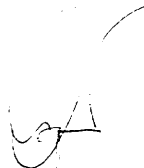
The purpose of the study were : to study the level of knowledge in ecotourism The collection from the datas by using questionnaires to the 400 tourists who visites the Doi Inthanon National Park. The results were:

Most of the tourists were male, age between 21 – 30 years, single, undergraduate students, no income, coming from northern Thailand expecially from Chiangmai, Lamphum, Præ and Chiangrai, travelling with friends and relatives for vacation. Average time spent was two nights. Expenses : the tourists paid for their food and drinks average 1,379.89 baht/head. The highest paid for accomodation. Intention of the tourists were to visit the mountain top.

Most tourists got the Doi Inthanon National Park information from journal/magazine, they were not members of any "Environment Organization." The information about the ecotourism were From the television.

The level of knowledge about ecotourism among the tourists were good. Age and incomes were the factors that influenced the ecotourism knowledge, at the 0.05 level of significant for comparation purposes, the knowledge between the member and nonmember groups in the "Environment Organizations" and between the known and unknown groups on ecotourism showed a relatively small difference, thus, the result played a "no significant Difference" awareness of both groups.

The results from the study about their satisfaction on the services of the Doi Inthanon National Park were: Most of the tourists evaluated two "good" points and three "fair" points. The most appreciations' s tourists were the service at the Service Center For visitors.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

Mar., 22, 2002

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(4)
คำนำ	1
การตรวจเอกสาร	6
อุปกรณ์และวิธีการ	33
ผลและวิจารณ์ผล	36
สรุปและข้อเสนอแนะ	61
เอกสารอ้างอิง	65
ภาคผนวก	69

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามเพศ	37
2	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามอายุ	38
3	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามสถานภาพการสมรส	38
4	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามการศึกษา	39
5	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามอาชีพ	40
6	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์ จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน	40
7	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	41
8	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามภูมิลำเนา	42
9	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามการเดินทางมาท่องเที่ยวตามกลุ่มที่ร่วมเดินทาง	43
10	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว	43
11	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามการค้างคืน	44
12	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อคน	45

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
13	ลำดับที่ของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์	46
14	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ระบุแหล่งที่ได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์	48
15	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	48
16	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากแหล่งต่างๆ	49
17	จำนวนและร้อยละการตอบถูกและผิดในการตอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว	50
18	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในระดับต่างๆ	52
19	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	53
20	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	54
21	ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	55
22	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	56
23	การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่าง นักท่องเที่ยวที่เป็นไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ	57
24	การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่าง นักท่องเที่ยวเคยไม่เคยรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	58
25	การประเมินการให้บริการของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์โดยนักท่องเที่ยว	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
1	แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและจำนวนเงินรายได้ที่นักท่องเที่ยวนำมาใช้จ่ายในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2542	70
2	สถิตินักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ปี พ.ศ. 2538-2543	71
3	สถิติเงินรายได้ค่าธรรมเนียมผ่านด่านของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ปี พ.ศ.2538 - 2543	72

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	8
2	ระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15
3	สินค้าสาธารณะและความไม่มีประสิทธิภาพ	20
4	วัฏจักรการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติ	24
5	แผนที่แสดงแนวเขตการปกครองอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์	29
6	แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมและจุดท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์	30

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

Tourist's Knowledge of Ecotourism at Doi Inthanon National Park, Chiang Mai Province

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, ทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลป - วัฒนธรรม ในปีหนึ่งๆ ประเทศไทยมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกประเภทอื่นๆ จากรายงานของ World Tourism Organization (WTO, 2538) พบว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 7,556 ล้านดอลลาร์สหรัฐซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ 10 ของโลก (มิ่งสรรพ์, 2540)

ในปี พ.ศ. 2541 - 2542 รัฐบาลไทยได้กำหนดให้เป็นปีการท่องเที่ยว โดยใช้ชื่อว่าปีเอมซึ่งไทยแลนด์ (Amazing Thailand 1998 - 1999) มีวัตถุประสงค์ชักชวนให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งจากสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2542 พบว่า มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยถึง 8,580,332 คน สถิติเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2541 ถึง 10.50 เปอร์เซ็นต์ มีเงินรายได้จากการท่องเที่ยว 253,018 ล้านบาท และในปี พ.ศ.2545 รัฐบาลไทยมีแผนการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยได้ตั้งเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง และเป็นประตูสู่ภูมิภาค เพื่อวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (อมรศักดิ์, 2545)

1. เพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว และพยายามรักษาวันพักเฉลี่ยมากกว่าการมุ่งเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนประเทศไทย 11.13 ล้านคน (+8.06%) รายได้ 370,400 ล้านบาท (+15.70%)
2. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราภายในประเทศ โดยส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ตามโครงการ “เที่ยวทั่วไทย...ไปได้ทุกเดือน” คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยว

ชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวอยู่ภายในประเทศ 58.2 ล้านคน/ครั้ง (+2.6%) รายได้ 291,000 ล้านบาท (+8.05%) ช่วยบรรเทาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

จากสถิตินักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ปี พ.ศ.2538 – 2543 มีนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยถึง 681,036 คน/ปี มีเงินรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมผ่านด่านของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในปี พ.ศ.2543 ถึง 12,194,695 บาท (สิบสองล้านหนึ่งแสนเก้าหมื่นสี่พันหกกร้อยเก้าสิบห้าบาทถ้วน) อย่างไรก็ตาม การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นแนวทางหนึ่งที่น่าเสนอการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม หากมีการจัดการที่ดีจะสามารถลดผลกระทบที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศเปราะบาง และมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนจำกัด การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นวิธีการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวช่วยกันอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนสืบไป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์ต่ออุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในการจัดทำแผนพัฒนาอุทยานฯ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

2. ทำให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมประชากร กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์

5. เป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปในอนาคต

ขอบเขตในการศึกษา

✓ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ลักษณะทางสังคมประชากร กับระดับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 ถึงมกราคม พ.ศ. 2545

นิยามศัพท์

การท่องเที่ยว (tourism) หมายถึง กิจกรรมการเดินทางและไปพักผ่อนของบุคคลใดๆ ณ สถานที่ที่ไม่ได้อยู่อาศัย หรือทำงานเป็นประจำ หรือเป็นสถานที่คุ้นเคย เพื่อวัตถุประสงค์สำหรับพักผ่อน ธุรกิจ หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ โดยระยะเวลาที่ไปเยือนนั้น ต้องไม่เป็นเวลาต่อเนื่องเกิน 1 ปี (WTO, 1991)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่ง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม ของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งปัจจุบัน และอนาคต (WTO, 1991)

นักท่องเที่ยว (tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ทั้งประเภทที่เดินทางไป-กลับภายในวันเดียว หรือพักค้างแรม

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การมีความรู้ในเรื่องความหมาย แนวคิด องค์ประกอบ หลักการ และแนวทางการจัดการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติอันได้แก่ทุ่งหญ้า ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ แอ่งน้ำธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน และอื่น ๆ ที่มีคุณค่าด้านความงาม มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และสามารถเข้าถึงเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเคยได้ยิน เคยเห็น เคยรับทราบ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วารสาร หรือแหล่งข่าวอื่น ๆ

เพศ หมายถึง รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิง หรือชาย ของนักท่องเที่ยวผู้ถูกสัมภาษณ์ ระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

อายุ หมายถึง เวลาที่ดำรงชีวิตอยู่, เวลาชั่วชีวิต, ช่วงเวลานับตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาที่กล่าวถึงของนักท่องเที่ยวผู้ถูกสัมภาษณ์ระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์โดยจำแนกตามกลุ่มอายุ 5 กลุ่ม คือต่ำกว่า 20 ปี และระหว่าง 21 – 30 ปี, 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี, 50 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการเล่าเรียน, ฝึกฝนและอบรมของนักท่องเที่ยวผู้ถูกสัมภาษณ์ระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

อาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีวิต, การทำมาหากิน, งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ ของนักท่องเที่ยวผู้ถูกสัมภาษณ์ระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

รายได้ หมายถึง รายรับที่เป็นเงินทรัพย์สิน ค่าตอบแทน หรือประโยชน์ใด ๆ อันมีมูลค่าที่ได้รับ หรือพึงได้รับอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการ หรือรับจ้าง ของนักท่องเที่ยวผู้ถูกสัมภาษณ์ระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง คนกลุ่มที่ผู้มีสิทธิและมีส่วนร่วมในสมาคม หรือองค์การที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวผู้ถูกสัมภาษณ์ระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

การตรวจเอกสาร

แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทางเลือกที่หลายฝ่ายเห็นว่ามี ความเหมาะสมในการพัฒนารูปแบบหลัก และให้มีการจัดการที่เหมาะสมต่อไป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีปรัชญาพื้นฐานที่มุ่งสู่ หรือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งความสำคัญของรูปแบบการ ท่องเที่ยวนี้มีได้ 2 แนวทาง คือ

1. แนวทางที่ต้องการกำหนดกรอบของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ให้ชัดเจน โดยระบอบองค์ประกอบที่ค่อนข้างเฉพาะ เพื่อให้เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องการ จัดการในกลุ่มเฉพาะเพื่อให้ได้ผลตรงตามเป้าหมายมากที่สุด

2. แนวทางที่ใช้ความเข้าใจทั่วไปหรือเฉพาะบางส่วนของกรท่องเที่ยวแบบนี้ รวมทั้งการจัดการที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือทั้งหมด เพื่อผลในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป็นการใช้คำที่เป็นสากลแล้วนี้มาเป็นเครื่องช่วยการพัฒนาหรือเพื่อการขายในตลาดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้เกิดการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (conservation tourism) ซึ่งหมายถึงการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรให้คงไว้ยาวนานที่สุด ครอบคลุมทรัพยากรทุกประเภท ได้แก่ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่พัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

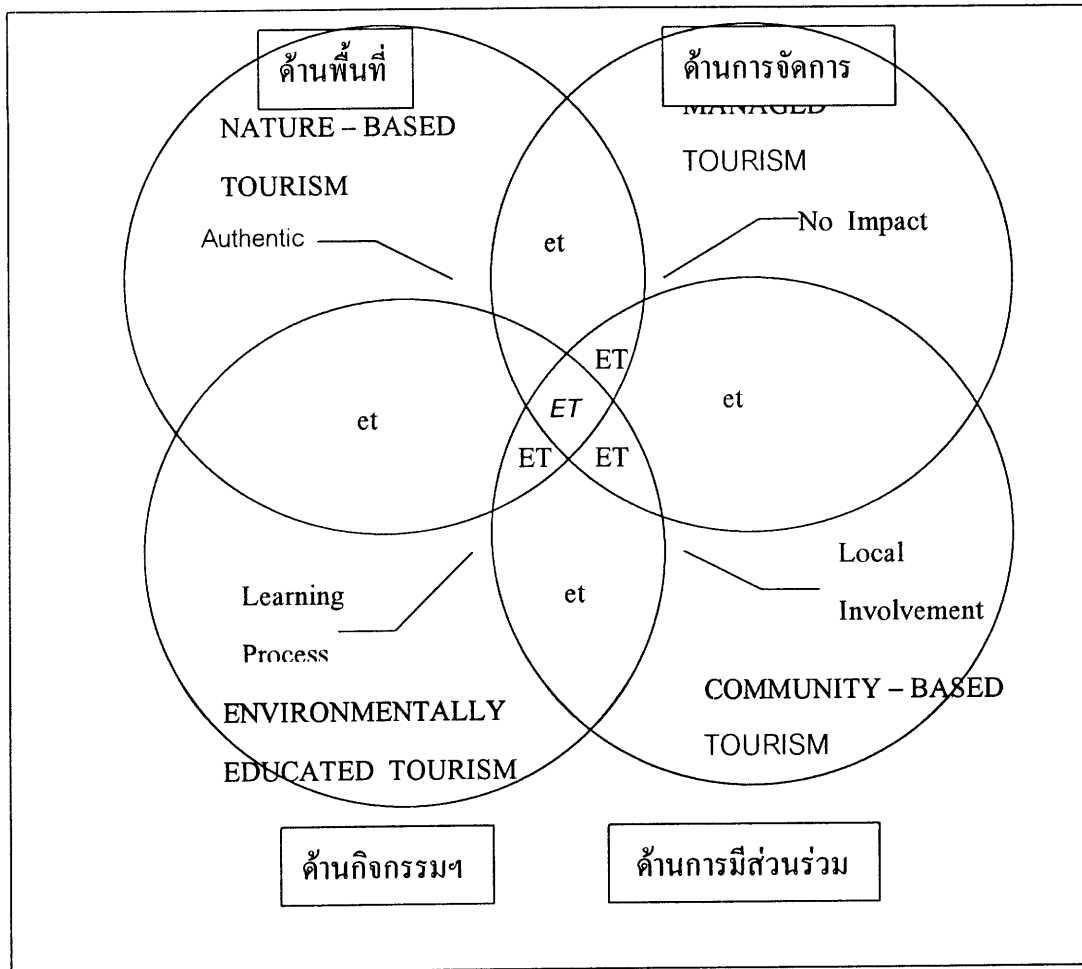
ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมปัจจัยพื้นฐาน (key elements) 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การพิจารณาด้านพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม และรูปแบบการจัดการ กล่าวคือ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

1) ด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (nature based) โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (authentic or endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (ecosystem) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น

2) ด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable- management) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (responsible - travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) การจัดการที่ยั่งยืนในที่นี้ ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4) ด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วม เกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (grass-roots level) จนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หมายเหตุ ET และ et แสดงถึงความเข้มข้นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีระดับแตกต่างกันโดย

ET มีระดับความเข้มข้นมากที่สุด แล้วรองลงมาตามลำดับ

ที่มา: Buckley (1994) อ้างโดย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, (2540)

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก ๆ ตามฤดูกาล การท่องเที่ยว แล้วกลับทิ้งปัญหามากมายไว้เบื้องหลังนั้น ส่งผลให้นักวิชาการหลายท่าน ได้แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ควรจะมีหลักการที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบเดิมสรุปได้ดังนี้ (วรรณพร, 2540)

- 1) การท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็น น้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
- 2) ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเอง ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
- 3) การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว เป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 4) ในการสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยว ตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวก็เป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ
- 5) ในการวางแผนตัดสินใจ และดำเนินงานตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุดมิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่น อย่างแท้จริง
- 6) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานข้อข้าวตัวเอง อย่างไรก็ตามบริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนานเท่านั้น ถ้ามี

การจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุ ที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีมีคฤเทศก์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางก่อนที่ จะไปถึงทั้งในรูปแบบของภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่

7) มีการจัดการและควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่เกิน ความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมีนัก ท่องเที่ยวสวมใส่หมวกตลอดทั้งปี ไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาลเพื่อสร้างความมั่นคง ให้กับผู้ที่ทำงานใน อุตสาหกรรมนี้

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น เป็นการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด และท้องถิ่น ได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายที่อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมาตัดดวงเอาผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียวเช่นที่ผ่านมาในอดีต

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.ชนิ (2544) อธิบายว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องครอบคลุมองค์ ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวในการดึงดูดความสนใจ ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมไปถึงการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม และ ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเพื่อให้ทรัพยากรท่องเที่ยวยังคงอยู่ได้ยั่งยืน โดยไม่เสื่อม โทรมลงไปอย่างถาวร และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ท้องถิ่นตามมา การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเน้น

1.1 การประเมินคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความสนใจเฉพาะด้านของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อธรรมชาติ วิถีชีวิตท้องถิ่น และการอนุรักษ์

เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ การได้พบเห็นสัตว์ป่า ระบบนิเวศที่มีความโดดเด่น ความน่าสนใจในด้านการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือการรักษาสภาพแวดล้อม ความสวยงามและแปลกตาของภูมิทัศน์ หรือแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นต้น

1.2 การจัดการเพื่อรักษาคุณค่าความสำคัญ ในความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้ได้ ต้องระมัดระวังต่อการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนหมดสภาพความเป็นธรรมชาติ หรือความเป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตท้องถิ่น ดังนั้น การจัดการพื้นที่จึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของพื้นที่ หรือทรัพยากรในการรองรับ การท่องเที่ยว โดยไม่เน้นการปรับปรุงหรือพัฒนาเกินความจำเป็นเพื่อเปลี่ยนแปลงให้พื้นที่มีความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้มากขึ้น

1.3 ต้องมีการจำแนกเขตการจัดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและการรักษาระบบนิเวศ รวมไปถึงการกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขการใช้พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิถีชีวิตท้องถิ่น

1.4 แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นพันธมิตรในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืน โดยทุกฝ่ายต้อง ยึดถือหลักของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และปณิธานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเองโดยเคร่งครัด

1.5 ต้องมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการท่องเที่ยวไปยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.6 ต้องมีการติดตามตรวจสอบและประเมินสถานภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่เสมอ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจจัดการพื้นที่และทรัพยากรที่ถูกต้อง

สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นสามารถกำหนดได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวที่ออกแบบสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภท active หรือ hard core ecotourist และนักท่องเที่ยวประเภท passive หรือ casual ecotourist ซึ่งบางครั้งอาจเป็น กิจกรรมท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน แต่ลักษณะแตกต่างกันในรายละเอียด โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อประสบการณ์ท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม คาดหวังที่จะได้รับ เช่น

ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบตื่นเต้นผจญภัย หรือแบบพักผ่อนกับธรรมชาติ หรือประสบการณ์ด้านการร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ประเภทต่างๆ เป็นต้น กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรต้องเป็นกิจกรรม (1) มีโอกาสได้ใกล้ชิดและได้ประสบการณ์ตรงจากธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น (2) มีโอกาสได้เข้าใจ เรียนรู้ และเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว (3) มีโอกาสที่จะสร้างงาน และรายได้แก่ คนท้องถิ่น (4) กิจกรรมที่ส่งผลด้านการอนุรักษ์ซึ่งอาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อม และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น เช่น กิจกรรมการจัดทำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ

2. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการด้านการตลาด นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะปะปนอยู่ทั่วไปในสังคม ส่วนใหญ่จะค่อนข้างสูงอายุ (40-50 ปี) มีการศึกษาและรายได้ดี (Wauer, 1980 ; Kellert, 1985 ; Butler และ Fenton, 1987 ; Hvenegaard, 1994) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความปรารถนาที่จะได้ท่องเที่ยวในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นผู้พร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และไม่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในลักษณะเช่นเดียวกับถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยหรือคุ้นเคย หรือในลักษณะที่ได้รับจากการบริการในเมืองใหญ่ ดังนั้น ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยวไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญเท่าใดนัก แต่นักท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะไม่วางใจกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่แออัด เสียงอึกทึกและสิ่งแปลกปลอมที่ขัดกับธรรมชาติ (Lindberg, 1991)

โดยปกติแล้วนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นผู้ที่สนใจและเคร่งครัดในการรับผิดชอบดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามมีอยู่ไม่น้อยที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศหน้าใหม่ที่ขาดประสบการณ์หรือความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญที่เจ้าของพื้นที่และผู้ประกอบการ (มัคคุเทศก์) ที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตน ตามกฎระเบียบ และข้อควรปฏิบัติต่างๆ เช่น การแจกคู่มือ เอกสารแผ่นพับ, การอธิบาย การบรรยาย ฯลฯ ก่อนการท่องเที่ยวจะเริ่มต้น

การท่องเที่ยวจะยั่งยืนประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจได้ ต้องอาศัยการตลาดเป็นเครื่องมือ ในการติดต่อประชาสัมพันธ์เป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามก็ดีในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น การตลาดยังเป็นเครื่องมือในการเลือกสรรคุณภาพและประเภทของนักท่องเที่ยว โดยการให้ข้อมูลและสิ่งที่ควรคาดหวังจากการท่องเที่ยว (expectation) อย่างถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว การดำเนินการด้านการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการ

ประชาสัมพันธุ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีปณิธานและความตั้งใจอย่างจริงจังในการท่องเที่ยวอย่างตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว และมีความมุ่งมั่น ในการช่วยรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวเหล่านั้นไว้ให้ได้ รวมไปถึงการสื่อสารให้ เข้าใจตรงกันถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวตัดสินใจล่วงหน้าว่าการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นการท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการหรือไม่ และพร้อมที่จะกระทำตามเงื่อนไขการใช้พื้นที่โดยเคร่งครัด และไม่อี้อัด หรือมีความกดดัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจจากการเดินทาง ท่องเที่ยว ดังนั้น ด้วยวิธีการและกลยุทธ์ทางการตลาด นักจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงสามารถ คัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้ นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้บริการที่จัดไว้ให้

3. การบริการด้านต่างๆ การบริการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมการบริการ ตั้งแต่ที่พัก อาหาร ยานพาหนะขนส่งนักท่องเที่ยว ตลอดจนการบริการกิจกรรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว และการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ในบางแห่งการบริการเรื่องที่พัก หรืออาหารอาจไม่จำเป็น ขึ้นอยู่กับสภาพหรือลักษณะเฉพาะของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น เน้นการบริการด้านสื่อความหมาย และการให้ข่าวสารข้อมูล เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การบริการศูนย์ข้อมูลและบริการนักท่องเที่ยว การบริการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

การบริการด้านต่างๆ ที่มีโอกาสในการสร้างรายได้แก่ประชาชนท้องถิ่น เช่น บริการที่พัก อาหาร ยานพาหนะ และมัคคุเทศก์นำเที่ยวนั้น เน้นให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และดำเนินกิจการต่างๆ ในภาคบริการดังกล่าว เช่น จัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น(ecolodge)เป็นมัคคุเทศก์นำทางในการเดินป่าและเป็นนักสื่อความหมายธรรมชาติ

อย่างไรก็ดี การบริการต่างๆ ต้องสอดคล้องกับหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวข้ออื่นๆ เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีขนาดเล็ก และกลมกลืนกับการรักษาสภาพแวดล้อมท้องถิ่นนั้นๆ การบริการอาหารไม่ควรนำเนื้อสัตว์ป่ามาประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น หรือการบริการนำเที่ยวต้องไม่เก็บหาหรือนำของป่าออกมาเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยว เป็นต้น การบริการนั้น ไม่ควรยึดถือมาตรฐานการบริการที่จัดในสภาพแวดล้อมเมืองโดยเปลี่ยนแปลงสภาพของ

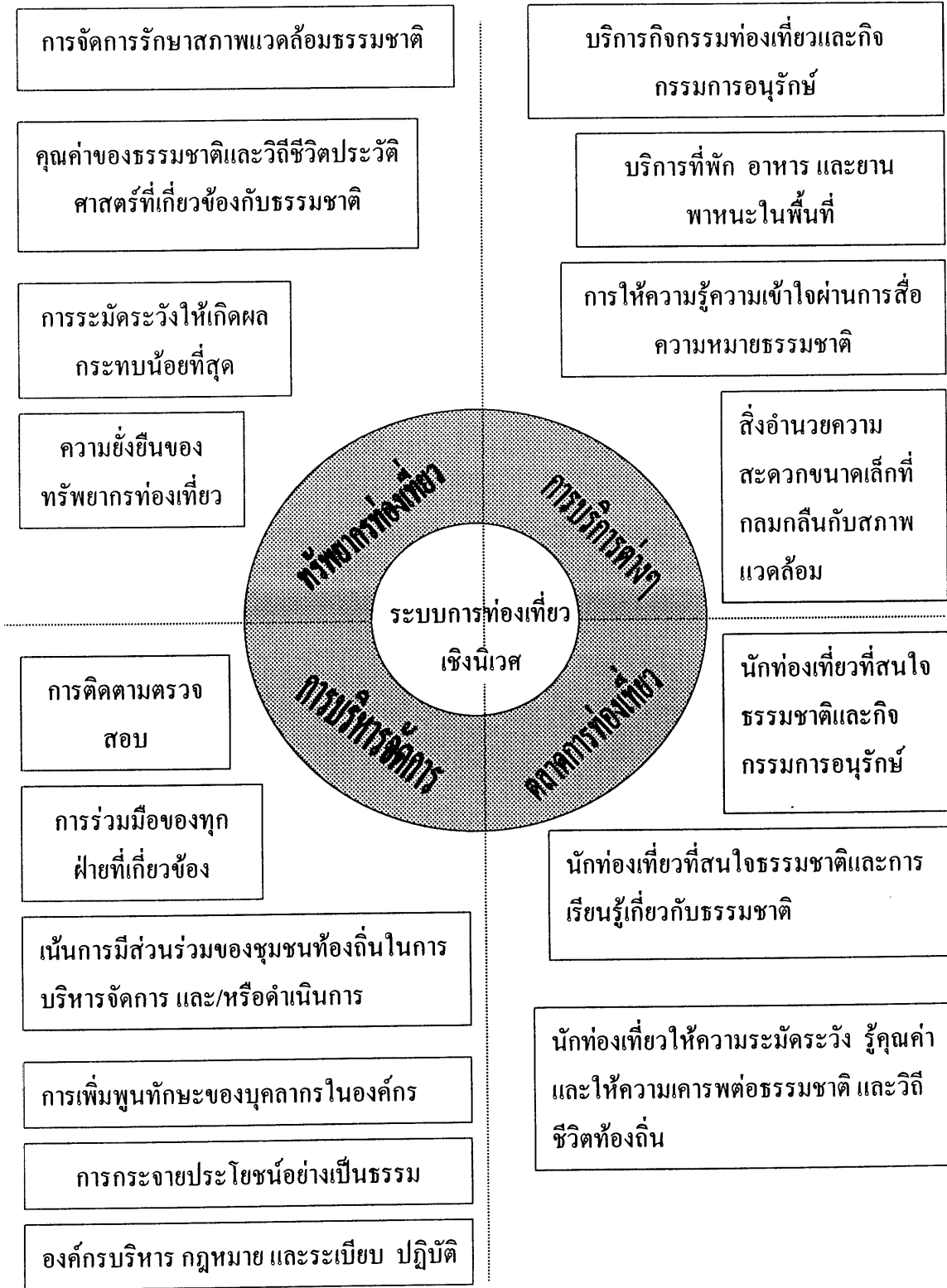
วิถีชีวิต หรือธรรมชาติเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาจากสภาพแวดล้อมเมืองมีความสุขสบายตามความเคยชิน แต่ควรเน้นการบริการที่สะอาด ประหยัดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน

4. การบริหารจัดการ จัดว่าเป็นแกนหรือกลไกสำคัญในการควบคุมและจัดการให้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการนี้ ประกอบด้วยองค์กรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมไปถึงแผนงาน โครงการ มาตรการและกฎระเบียบต่างๆ ในการควบคุม ดูแลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องและยังเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ

องค์กรในพื้นที่ที่ทำหน้าที่บริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมป่าไม้ รัฐวิสาหกิจ เช่น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ หรือองค์กรท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ล้วนมีหน้าที่ในการดูแลจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน จัดการและป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวมีการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวในทุกองค์ประกอบ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบำรุงรักษา จัดการบริหารด้านการบริการต่างๆ โดยดูแลให้การบริการต่างๆ ได้มาตรฐาน เช่น ความปลอดภัย และความสะอาด เป็นต้น และมีการจัดการบริหารด้านการเงิน รวมไปถึงบังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวในพื้นที่ หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ หน่วยงานของรัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวเมื่อการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น มีความพร้อมช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการบริการด้านต่างๆ เช่น บริการนำเที่ยว และสื่อความหมาย เป็นต้น

**สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

15 2w
SB
480
T35
015
C-2

ภาพที่ 2 ระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐ เช่น กรมป่าไม้ ยังทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของพื้นที่ในความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการหรือภาคเอกชนที่เข้ามาดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดการให้การท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ปณิธานและพันธะสัญญาในความร่วมมือกันดูแล ให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถกระจายรายได้และเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น และการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับคนกลุ่มนี้เป็นสำคัญ นอกจากนี้ องค์กรภาคเอกชน หน่วยงานบริการวิชาการต่างๆ ก็มีความสำคัญในการพัฒนาและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นอย่างเหมาะสม และช่วยสะท้อนถึงคุณภาพของการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวซึ่งกำลังได้รับความสนใจอย่างสูงโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ากว่าร้อยละ 90 ของลูกค้าทัวร์ป่าเป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศส เยอรมัน ออสเตรเลีย และอเมริกา จากการสำรวจนักท่องเที่ยวชาวไทยแสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 60 สนใจการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรม จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติจะมีจำนวนสูงขึ้นมากเรื่อยๆ (Dowling, 1995)

อย่างไรก็ดี การท่องเที่ยวได้นำมาซึ่งผลกระทบทางลบอย่างมากสู่ประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รายงานถึงความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาการปล่อยน้ำเสียในเขตพืชยาและภูเก็ต การใช้ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงอย่างผิดวิธีในปริมาณที่มากเกินไปของสนามกอล์ฟ ตลอดจนการทำลายพื้นที่ป่าไม้ในเขตอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539)

ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็ปัญหาหามลพิษ หรือการหมดสิ้นไปของทรัพยากรธรรมชาติมีสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากประเด็นต่อไปนี้ (สมพร, 2540)

ประการแรก ความล้มเหลวของกลไกตลาด (market failure) ซึ่งหมายถึง กลไกตลาดไม่สามารถสะท้อนให้เห็นต้นทุนที่แท้จริงได้ นั่นคือ ราคาสินค้าภายใต้ระบบตลาดปัจจุบัน ไม่ได้

สะท้อนต้นทุนส่วนหนึ่งของผู้ประกอบการควรจะต้องรับผิดชอบ แต่กลับผลักภาระไปให้สังคม ดังนั้น จึงควรมีวิธีการที่จะรวมต้นทุนนี้เข้าไปในต้นทุนการผลิต ซึ่งประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวของกลไกตลาด ก็คือ

1) การเกิดผลกระทบภายนอก (externalities) เช่น การที่โรงแรมริมชายทะเล ปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลเสมือนว่าทะเลนั้นไม่มีราคาและคุณค่า และไม่ได้คำนึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นๆ ที่มาใช้ประโยชน์จากทะเลหรือต่อชุมชนต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

2) การมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ (public goods) ทรัพยากรธรรมชาติ หลายชนิดไม่ได้เป็นสินค้าในตลาด (private goods) เช่น อุทยานแห่งชาติ ชายหาด เป็นต้น จึงไม่สามารถใช้กลไกตลาดในการจัดสรรทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพได้

ประการที่สอง ความล้มเหลวของกลไกรัฐ (government failure) เนื่องจากเกิดความล้มเหลวของกลไกตลาด ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางหลักในการกำหนดนโยบายมาตรฐาน การวางกฎและกติกาต่างๆ ในการจัดการ โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยว แต่การเข้ามาเกี่ยวข้องของรัฐนี้ก็อาจทำให้เกิดนโยบายที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน ดังกรณีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปจนขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว หรือปัญหาขยะ หน่วยงานราชการไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาโดยการบังคับให้ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ไว้ไม่เกิน 3,000 คนต่อวัน แต่ในช่วงเทศกาลหรือวันหยุดสุดสัปดาห์มักจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับหลายเท่า แต่ทางราชการก็ไม่สามารถจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้มากเกินไปจนเกินขีดความสามารถ ในการรองรับได้ เนื่องจากการที่รัฐเป็นผู้จัดการดูแลมักจะเกิดความเห็นอกเห็นใจ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไกลและยากลำบาก จึงมักจะอนุญาตให้เข้าไปท่องเที่ยวได้ แม้จะมีจำนวนมากเกินไปก็ตาม จะเห็นได้ว่าหากกำหนดให้รัฐเป็นผู้จัดการทรัพยากรธรรมชาติแต่เพียงผู้เดียวก็มีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล้มเหลวของกลไกรัฐ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540)

ประการที่สาม การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (local community- participation) เนื่องจากประชาชนท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับทรัพยากรการท่องเที่ยวมากที่สุด จึงน่าจะเป็นผู้ที่สามารถดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้ดีกว่าคนภายนอก ดังนั้นหากชุมชนท้องถิ่นไม่ร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวแล้ว ก็จะไม่สามารถทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงได้นำเสนอแนวทางในการจัดการ ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ การใช้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ (economic incentive approach) และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (local community participation) (อิทธิฤทธิ์, 2542)

การใช้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์

วิธีการนี้เป็นการใช้แรงจูงใจในทางเศรษฐศาสตร์ (economic incentive) เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนในการทำลายสิ่งแวดล้อมลดพฤติกรรมการทำลายลง โดยผ่านการใช้เครื่องมือทางการเงิน เช่น ภาษี การจัดเก็บเงิน หรือให้เงินอุดหนุน เป็นต้น การควบคุมดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็เช่นกัน สามารถนำเครื่องมือเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ประกอบไปด้วยการเก็บค่าเข้าชม หรือค่าผ่านประตู การเก็บภาษีในรูปแบบต่างๆ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว หรือการออกใบอนุญาตที่ซื้อขายได้ เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เหล่านี้ นอกจากจะช่วยควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในขอบเขตที่ต้องการแล้วยังเป็นเครื่องมือในการแบ่งปันผลประโยชน์ (กำไร) จากธุรกิจท่องเที่ยวสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสู่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเท่ากับการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นไปด้วย ท้ายที่สุดการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการกระจายรายได้ จะสามารถดำเนินการควบคู่กันไปได้อย่างสมดุล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (อิทธิฤทธิ์, 2542)

โดยทั่วไปแล้วผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (tourism products) มีลักษณะเป็น “Partial Industrialization” ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

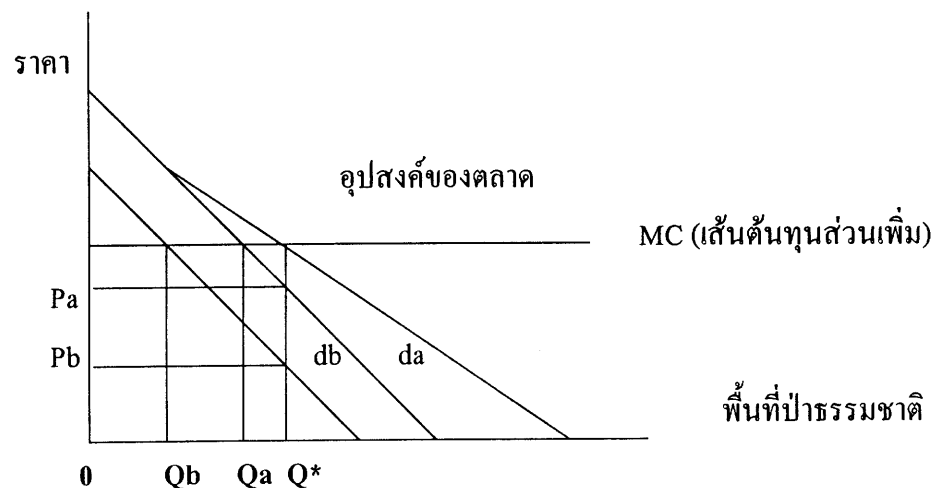
ส่วนที่หนึ่ง เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยน (market activities) โดยนักท่องเที่ยวซื้อสินค้าและบริการจากภาคเอกชน (private good) เช่น โรงแรมขายบริการห้องพัก บริษัทนำเที่ยว ขายบริการนำเที่ยว กัตาคารขายอาหาร เป็นต้น

ส่วนที่สอง ไม่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนไม่ได้มีไว้เพื่อขาย หากเป็นสมบัติสาธารณะ (public goods) เช่น หาดทรายที่สวยงามของประเทศไทย คนไทยที่มีความเอื้ออาทร วัฒนธรรมไทยที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของภาคเอกชน และเป็นส่วนซึ่งต้องแบ่งปันการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน (host community) ในส่วนที่สองนี้เองซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการขายสินค้าอื่น ๆ การบริหารและการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และ ภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด เพราะต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและการพัฒนาการท่องเที่ยวจะนำไปสู่ประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

การเที่ยวชมธรรมชาตินั้นจัดได้ว่าเป็นเสมือนการบริโภคสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่ง ที่ให้ความสุข ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค (customer satisfaction) ความสวยงามของธรรมชาติ นั้น มีคุณสมบัติแตกต่างจากสินค้าประเภทอื่น ๆ คือ การเข้าชมธรรมชาติ นั้น จะไม่ทำให้ทัศนียภาพสูญหายไป แบ่งขายไม่ได้และบุคคลอื่นก็ยังสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ หรือเข้าชมธรรมชาติได้อีกต่อไป ตามลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ในทางเศรษฐศาสตร์จัดว่าเป็นสินค้าสาธารณะ (public - goods) โดยทั่วไปสินค้าสาธารณะสามารถจำแนกได้ดังนี้ (สมพร, 2540)

- 1) Non - exclusive and Divisible คือ สินค้าที่แบ่งขายได้ และผู้ที่ไม่มีความยินดีจ่ายก็สามารถบริโภคสินค้านั้นได้ เช่น ฝูงปลาในทะเลแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นต้น
- 2) Exclusive and Indivisible คือ สินค้าที่แบ่งขายไม่ได้ และผู้ที่ไม่มีความยินดีจ่ายก็ไม่สามารถบริโภคสินค้านั้นได้ เช่น หาดทรายส่วนตัวเขตธรรมชาติที่ห้ามเข้า เป็นต้น
- 3) Non - exclusive and Indivisible คือ สินค้าที่แบ่งขายไม่ได้ และผู้ที่ไม่มีความยินดีจ่ายสามารถบริโภคสินค้านั้นได้ เช่น ทิวทัศน์ อากาศบริสุทธิ์ เป็นต้น

จากลักษณะของสินค้าสาธารณะ (public goods) นี้เองที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวของกลไกตลาด (market failure) ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะนั้นสามารถแสดงให้เห็นดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สินค้าสาธารณะและความไม่มีประสิทธิภาพ

ที่มา: ดัดแปลงจาก Tietenberg (1996)

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นถึงเส้นอุปสงค์ในแหล่งท่องเที่ยวของผู้บริโภค 2 ราย คือ a และ b โดยที่ a ให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า b ดังนั้นเส้นอุปสงค์ของ a จึงอยู่เหนือเส้นอุปสงค์ของ b โดยเส้นอุปสงค์ของตลาดจะเกิดจากการรวมเส้นอุปสงค์ของแต่ละคนเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ผู้บริโภคแต่ละคนสามารถบริโภคแหล่งท่องเที่ยวได้พร้อม ๆ กันในเวลาเดียวกันโดยให้เส้นต้นทุนส่วนเพิ่มของการทำความสะอาดแทนด้วยเส้น MC

โดยปกติระดับการผลิตที่มีประสิทธิภาพของตลาดคือจุดที่ทำกำไรสูงสุด ซึ่งเท่ากับ Q^* ณ จุดที่เส้นอุปสงค์รวมตัดกับเส้นต้นทุนส่วนเพิ่ม (MC) ทั้งนี้อุปมาว่ามีกล่องรับบริจาคอยู่ โดยเมื่อ b มาถึง พบว่ากล่องยังว่างเปล่า b ก็จะให้เงินช่วยเหลือในการทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวจนถึง oq_b แต่เมื่อ a เข้ามาถึงแทนที่ a จะจ่าย oq_a ก็กลับจ่ายเพียงแค่ $q_a - q_b$ เท่านั้น เนื่องจากเห็นว่า b จ่ายที่ oq_b ไปแล้ว และถึงแม้ว่า a จะไม่จ่ายก็ยังสามารถเข้าไปบริโภคในส่วนที่ b จ่ายไปแล้ว ผลที่ตามมาคือความไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละคนสามารถที่จะเอาเปรียบผู้อื่นได้ (free rider) เพราะสามารถได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยบุคคลอื่น

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดแนวโน้มที่แต่ละคนจะมีแรงจูงใจที่จะจ่าย เพื่อการทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว (clean up) ลดลง ซึ่งจะทำให้ไม่มีเงินเพียงพอที่จะจ่ายสำหรับการทำความสะอาด

สะอาดแหล่งท่องเที่ยว ณ ระดับที่มีประสิทธิภาพของตลาด (Q^*) นอกจากนั้นยังทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการโดยรวมของตลาดได้ เพราะสังคมต้องการบริโภคที่ Q^* แต่กลับบริโภคได้สูงสุดแต่ q_u เท่านั้น (Tietenberg, 1996)

ดังนั้น หากมีการปล่อยให้จำนวนนักท่องเที่ยวเข้าชมในจำนวนมากเกินขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ของแหล่งท่องเที่ยวโดยขาดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ก็อาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติถูกทำลายลง เช่น ชายหาดพัทยา อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวรายอื่นๆ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติได้อีกต่อไป โดยที่การแสวงหามาตรการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงและแก้ไขการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติระหว่างการใช้ในปัจจุบันและการใช้ในอนาคต ทั้งสามารถใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ การเก็บค่าเข้าชม และการออกใบอนุญาต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเก็บค่าเข้าชม (user charge)

การอนุญาตให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้าใช้สถานที่ธรรมชาติจนเกิดผลเสียนั้น จะทำให้เกิดค่าเสียโอกาสขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งค่าความเสียนี้ควรจะนำมาเป็นค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ในการกำหนดค่าเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติด้วย การเก็บค่าเข้าชม (user charge) คือ เงินที่จ่ายสำหรับต้นทุนในการบำบัด หรือกำจัดสารมลพิษรวม (central treatment) ค่าใช้บริการหรือค่าธรรมเนียม (tariffs) นี้อาจจะมีอัตราเดียวกันหรือต่างไปตามปริมาณสารมลพิษที่บำบัด การเก็บค่าเข้าชมอาจจะอยู่ในระดับที่ต่ำ ถ้าการเข้าชมสถานที่ธรรมชาติมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายมาก แต่ถ้าสถานที่ท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งได้สร้างความเสียหายให้กับสภาพแวดล้อมจนอยู่ในระดับวิกฤต ก็ควรจะมีการจัดเก็บค่าเข้าชมในอัตราที่สูง เพื่อสะท้อนถึงค่าความเสียหายหรือค่าเสียโอกาสของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น ทั้งนี้การเก็บค่าเข้าชมในอัตราที่สูงจะช่วยลดจำนวนนักท่องเที่ยวลงและเป็นการหารายได้เพื่อนำไปใช้ในการฟื้นฟูหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังถูกทำลายลงด้วย รายได้จากการเก็บค่าเข้าชมบางส่วนควรจะกลับสู่ประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งผลประโยชน์กับทุกๆ ฝ่าย

นอกจากการเก็บค่าเข้าชมข้างต้นแล้ว วิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับภาครัฐ คือ การเก็บค่าเข้าชมในอัตราที่ต่างกัน (multiple pricing) เช่น เก็บค่าเข้าชมสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

สูงกว่านักท่องเที่ยวท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทำได้ไม่ยาก เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติมักจะมี ความยินดีที่จะจ่าย (willingness to pay) สูงกว่านักท่องเที่ยวท้องถิ่นอยู่แล้ว การกระทำเช่นนี้ไม่ถือ เป็นการเลือกปฏิบัติเพราะชาวต่างชาตินั้นไม่ต้องเสียภาษีรายได้ หรือภาษีท้องถิ่นที่ประชาชน ในประเทศต้องเสีย ซึ่งส่วนหนึ่งของภาษีเหล่านี้ก็จะนำมาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่แล้ว นอกจากนั้นชาวต่างชาติก็ไม่ต้องเผชิญกับค่าเสียโอกาสจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติ เหล่านั้น จะถูกอนุรักษ์ไว้เพื่อการท่องเที่ยวแทนที่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างอื่น เช่น การเกษตร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองนักท่องเที่ยวท้องถิ่นจึงควรจะจ่ายค่าเข้าชมในอัตราที่ต่ำกว่า ชาวต่างชาติ

เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูง มักเป็นประเทศ ที่มีสิ่งดึงดูดใจมาก เช่น ประเทศเคนยา ในมาซายมาร่าเก็บค่าธรรมเนียมเขตคุ้มครองสัตว์ป่า ถึง 650 บาทต่อคนต่อวัน (ซึ่งแตกต่างจากการเก็บค่าเข้าชมในประเทศไทยมาก โดยประเทศไทย จัดเก็บค่าธรรมเนียมผ่านอุทยานในอัตรา 20 บาทต่อคนต่อวัน) ดังนั้น เคนยาจึงมีรายได้จากการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นกอบเป็นกำ และใช้ค่าธรรมเนียมนี้เป็นตัวปรับจำนวนนักท่องเที่ยว มิให้ มีจำนวนมากเกินไปหากต้องการลดจำนวนนักท่องเที่ยวลงก็จะปรับอัตราค่าธรรมเนียมให้สูงขึ้น เป็นต้น

2) การออกใบอนุญาต (tradable permit)

การออกใบอนุญาตที่มีการจำกัดปริมาณ และให้มีการซื้อขายได้ (tradable permit) ก็เป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การซื้อขาย ใบอนุญาตมีหลายรูปแบบด้วยกัน แต่ที่พบเห็นมากในต่างประเทศก็คือ ใบอนุญาตซึ่งออกโดย ภาครัฐและสามารถมีการซื้อขายกันได้ อย่างไรก็ตาม น่าจะมีการนำหลักการของการออกใบอนุญาต นี้ไปประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวแบบอื่นๆได้ เพราะประโยชน์ของการออกใบอนุญาตนั้น มีอยู่หลายประการด้วยกัน ได้แก่ รัฐบาลสามารถกำหนดจำนวนใบอนุญาตเพื่อควบคุมปริมาณ ของนักท่องเที่ยวมิให้มากเกินไปเกินความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และที่สำคัญรัฐบาลอาจ ขายใบอนุญาตให้กับบริษัทท่องเที่ยว หรือเปิดโอกาสให้มีการประมูลเพื่อหารายได้เข้ารัฐ ถ้ารัฐ ต้องการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น รัฐอาจออกใบอนุญาตให้กับชุมชนนั้นๆแล้วปล่อยให้ชุมชน ดังกล่าวทำการขายใบอนุญาตต่อให้กับบริษัทท่องเที่ยวเอง (มิ่งสรรพ์, 2540)

วิธีการนี้อาจนำมาใช้ได้กับอุทยานแห่งชาติ โดยกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้าได้ในแต่ละปี จากการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) โดยเก็บโควตาจำนวนนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้นักเรียนนักศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราต่ำ ในขณะที่โควตาที่เหลือเปิดประมูลเพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งเข้าอุทยานแห่งชาติ และอีกส่วนหนึ่งให้ชุมชนท้องถิ่น ในกรณีนี้ควรมีการศึกษาสัดส่วนนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียนไว้ล่วงหน้า และมีการประชาสัมพันธ์ก่อนการประมูลประมาณ 3 เดือนโดยบริษัทที่ประมูลต้องมีคุณสมบัติและเงื่อนไขตามกำหนด

ข้อได้เปรียบของการใช้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ คือ สามารถลดค่าใช้จ่ายในการดูแล บังคับ และติดตาม ซึ่งต้องใช้กำลังคนและมีงบประมาณสนับสนุนมาก รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการบริหาร หรือเรียกว่าค่าใช้จ่ายที่จะต้องมีถ้าจะให้ปฏิบัติตามข้อบังคับ (transaction costs) ซึ่งการใช้มาตรการจูงใจจะไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนนี้

ข้อจำกัด

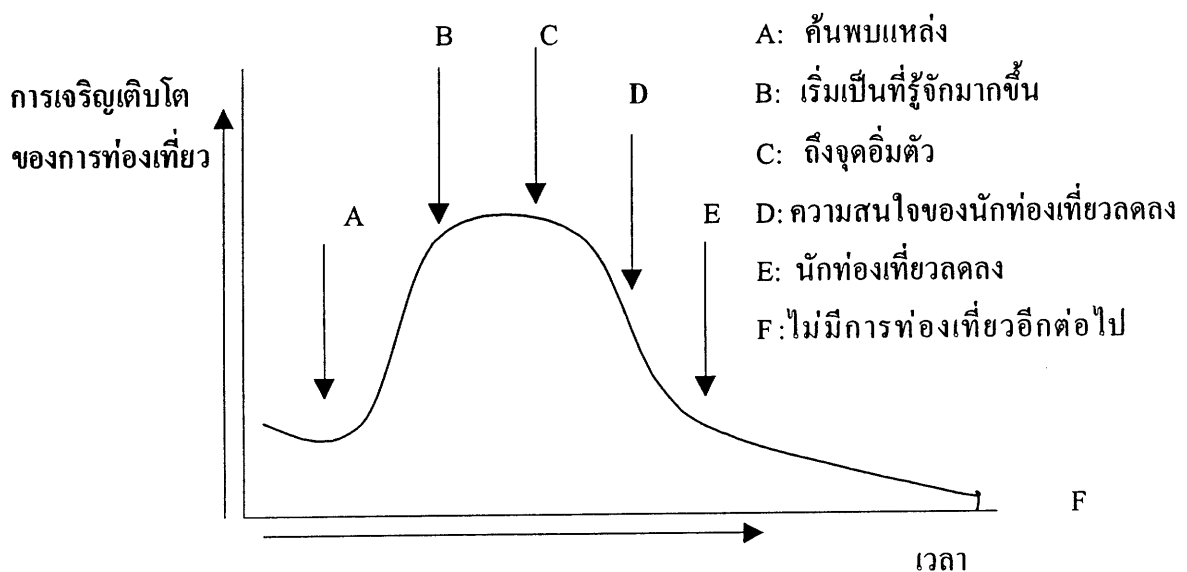
ข้อจำกัดของวิธีนี้ คือ อาจทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเก็บค่าเข้าชมได้ เนื่องจากการใช้วิธีเก็บค่าเข้าชมในอัตราที่สูงเพื่อจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวนั้น จะเป็นการจำกัดโอกาสในการท่องเที่ยวของผู้มีรายได้น้อยมากกว่าผู้มีรายได้สูง จึงอาจทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในสายตาของคนบางกลุ่ม

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินการ ทั้งจากส่วนของภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ในระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีบทบาทอย่างสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจึงจำเป็น ที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นซึ่งในที่นี้หมายถึง การมีสิทธิในการควบคุม ดูแลกระบวนการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นสำรวจ วางแผน จัดการดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของท้องถิ่น และเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนด้วย ท้องถิ่นในการพัฒนาเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญและเน้นประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก

ส่วนประชาชนที่อยู่โดยรอบนั้น มีความสำคัญควรได้รับการจัดให้มีส่วนร่วม เช่นกัน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2540)

การทำให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีความยั่งยืนนั้นจะต้องมีความเข้าใจว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีการใช้อยู่ที่มีการจัดการอย่างไร และจะอย่างไรให้การท่องเที่ยวนั้นดำรงอยู่ต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันจะต้องเอื้อประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย แต่ที่ผ่านมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความรีบร้อนเร่งรีบตามนโยบายเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล โดยมีได้ มีการวางแผนในการป้องกันในเรื่องมลภาวะ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาสังคมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ นอกจากนี้ การศึกษาเพื่อกำหนดขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว (carrying capacity) ยังมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นผลประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นอย่างไม่ยั่งยืน เปรียบเสมือนกับไฟไหม้ป่า ธุรกิจการท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นในท้องถิ่นอย่างตึกคัก แต่ก็อยู่ได้เพียงไม่นานแล้วก็ค่อยๆ จางหายไป เมื่อแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและเปี่ยมด้วยคุณค่าได้ถูกทำลายไปในระยะเวลาอันสั้น ในที่สุดนักท่องเที่ยวก็จะหายหน้าไปอย่างรวดเร็วเหลือไว้เพียงแต่แหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นวัฏจักรการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติ ดังภาพที่ 4 (รณกร, 2541)

ภาพที่ 4 วัฏจักรการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติ

ที่มา: Prosser (1994) อ้างโดย รณกร (2541)

จากแผนภูมิที่ 4 จะเห็นได้ว่าผลลัพธ์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาคือ ชุมชนท้องถิ่นต้องถูกทอดทิ้งให้อยู่กับแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมและหมดสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้อีกต่อไป และนั่นก็คือการทำลายโอกาสในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นไปตลอดกาล

ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อิทธิฤทธิ์ (2542) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็คือ การที่นักท่องเที่ยว ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการสำรวจรูปแบบการท่องเที่ยวที่มี ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนมีจำนวนมากสูงที่สุด (ร้อยละ 37.1) รองลงมาคือ กลุ่มญาติ คู่สมรส และบุตรหลาน โดยการเดินทางกับกลุ่มทัวร์จะมีเพียง (ร้อยละ 5.5) เท่านั้น สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะนิยมเดินทางเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน คู่สมรส และเดินทางคนเดียว โดยมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ (ร้อยละ 25.8 , 24.7 และ 24.2) ตามลำดับ โดยการเดินทางกับกลุ่มทัวร์จะมีเพียง (ร้อยละ 8.2) เท่านั้น จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ จะเดินทางกับกลุ่มทัวร์เป็นสัดส่วนที่ต่ำ ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรงจึงมีความสำคัญ และจำเป็นเร่งด่วนควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งกำลังได้รับความสนใจอย่างสูงในปัจจุบัน สำหรับ ความหมาย ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ มีดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายคำว่า เข้าใจ แปลว่า รู้เรื่อง รู้ความหมาย ส่วนประกาเพ็ญ (2520) กล่าวถึงความเข้าใจ (comprehension) ไว้ว่าเมื่อบุคคล ได้มี ประสบการณ์กับข่าวสารหนึ่ง ๆ อาจจะโดยการได้ฟัง ได้อ่าน หรือได้เขียน เป็นที่คาดว่าบุคคลนั้น จะทำความเข้าใจกับข่าวสารนั้นๆ ความเข้าใจนี้อาจแสดงออกมาในรูปทักษะ หรือความสามารถต่อไปนี้

1) การแปล (translation) หมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้นๆ โดยใช้คำพูดของตนเองซึ่งอาจจะออกมาในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม หรือ ออกมาในภาษาอื่นแต่ความหมายยังเหมือนเดิม

2) การให้ความหมาย (interpretation) หมายถึง การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจจะออกมาในรูปความคิดเห็น หรือข้อสรุปตามที่บุคคลนั้นเข้าใจ

3) การคาดคะเน (prediction) หมายถึง ความสามารถในการตั้งความคาดหมาย หรือ คาดหวังว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ซึ่งความหมายนี้จะเกิดจากความเข้าใจสภาพการณ์ และแนวโน้มที่อธิบายไว้ในข่าวสารนั้น ๆ

ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมเกียรติ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ศึกษากรณีนักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน โดยเพศหญิงจะมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าเพศชาย

อภิวรรณ (2534) ได้ศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในเรื่องการปรับปรุง และพัฒนาสถานที่พักผ่อนต่างกัน และดวงเดือน (2534) ได้ศึกษาพบว่าผู้ที่มีอายุน้อยและมาก จะมีการรับสิ่งใหม่ การตัดสินใจและมีความเห็นแตกต่างกัน

สำหรับปัจจัยด้านระดับการศึกษานั้น อรยา (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเข้าใจเครื่องหมายความปลอดภัยที่ใช้อยู่ในสถานประกอบการ พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีคะแนนความเข้าใจเครื่องหมายความปลอดภัยสูงกว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ศิริรักษ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษากรณีผู้ปฏิบัติงานทางด้าน สิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากผู้ที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่แล้ว

จากการศึกษาของศิริรักษ์ (2540) พบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ของผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั้นหมายความว่าเมื่อบุคคลได้รับข่าวสารมากขึ้นจะทำให้มีความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นด้วย

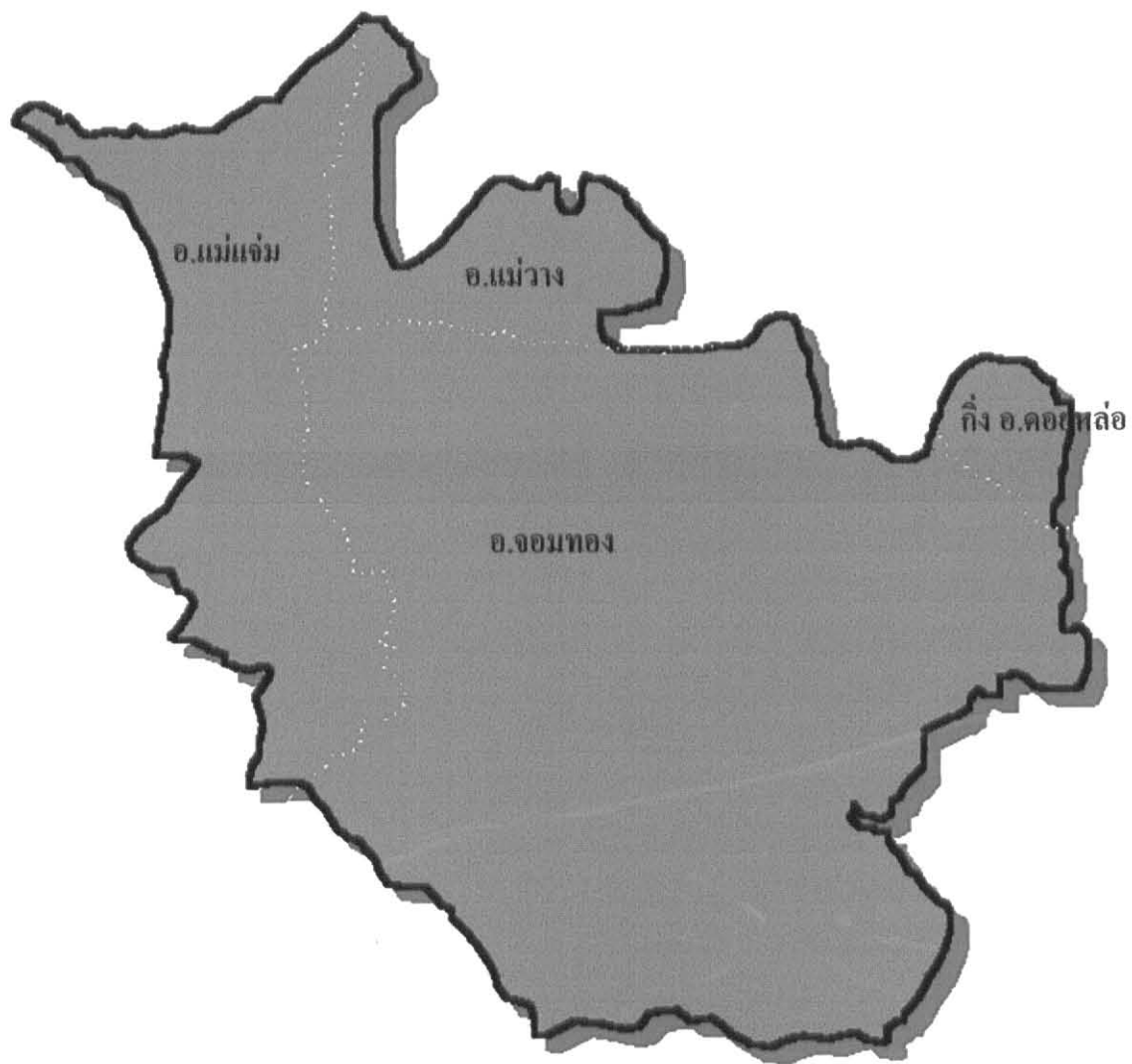
พื้นที่ศึกษา

อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้รับการประกาศจัดตั้งตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2515 และ ประกาศผนวกพื้นที่เพิ่มเติม เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2521 มีพื้นที่ทั้งหมด 482 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 301,500 ไร่ มีพื้นที่อยู่ในท้องที่ของ 3 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอแม่วาง และกิ่งอำเภอดอยหล่อ สภาพพื้นที่ของอุทยาน โดยทั่วไปจะเป็นภูเขาที่สลับซับซ้อน โดยมีความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 400 - 2,565 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีจุดสูงสุดอยู่ที่ยอดดอยอินทนนท์ ที่ระดับความสูง 2,565 เมตร ซึ่งเป็นจุดสูงสุดของประเทศไทย จึงทำให้ตามยอดเขาสูงมีลักษณะอากาศที่หนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี บางช่วงในฤดูหนาวอุณหภูมิจะลดลงต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียสทำให้เกิดสภาพน้ำแข็ง (Frost) และความหลากหลายทางกายภาพของพื้นที่สูง ทำให้เป็นอุทยานฯ ที่มีองค์ประกอบ และความหลากหลายทางชนิดพันธุ์โดยเฉพาะในเรื่องของพันธุ์พืช โดยจะมีทั้งพรรณพืชเขตร้อน เขตกึ่งร้อน และเขตอบอุ่นขึ้นอยู่มากมายหลายชนิด รวมทั้งสัตว์ป่ามากมายหลายชนิดอาศัยอยู่ จากความหลากหลายของสภาพภูมิประเทศที่มีสภาพเป็นหุบเขา หน้าผา ลำห้วย โตรกธาร และ น้ำตกต่างๆ และสภาพป่าชนิดต่างๆ ทำให้อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีสภาพที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ และเพื่อการศึกษาด้านธรรมชาติวิทยา

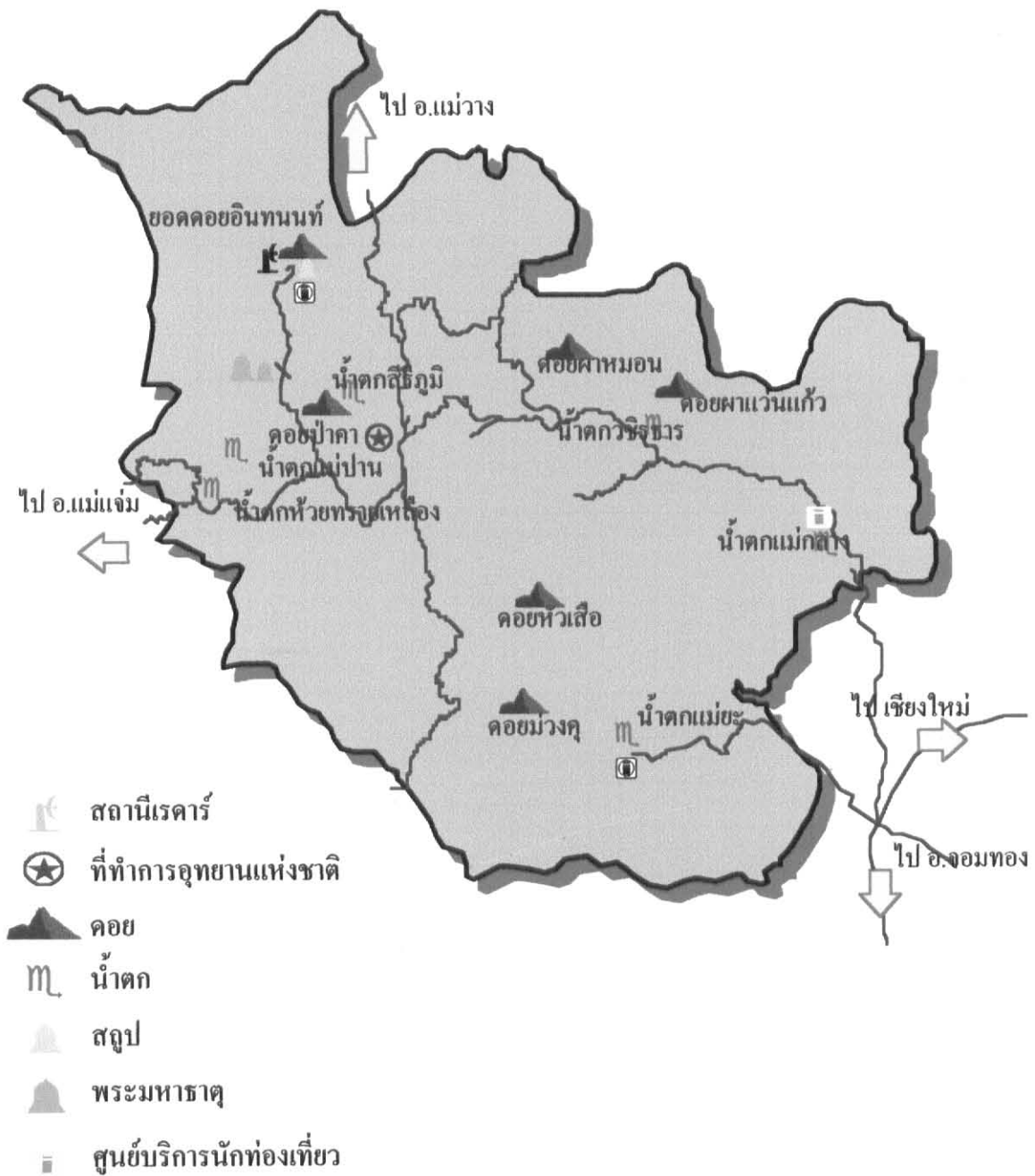
การเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ สามารถเดินทางโดยรถยนต์จากเชียงใหม่ สายเชียงใหม่ - ฮอด (ทางหลวงหมายเลข 108) ระยะทางประมาณ 57 กิโลเมตร และเดินทางตามแนวถนนสายจอมทอง - ยอดดอยอินทนนท์ (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1009) ระยะทางประมาณ 49 กิโลเมตร และถนนสายยอดดอยอินทนนท์ - แม่แจ่ม (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข-1192) ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร ตลอดเส้นทางก็จะได้พบกับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญตามเส้นทางต่าง ๆ ได้แก่ ยอดดอยอินทนนท์, น้ำตกลิวิภูมิ, น้ำตกแม่กลาง, น้ำตกวชิรธาร, น้ำตกแม่ปาน, น้ำตกห้วยทรายเหลือง, ป่าสนเขา, พระมหาธาตุนภเมทนีดล และพระมหาธาตุนภพลภูมิสิริ, เส้นทางเดินป่าและดูนกที่แม่ปาน, หมู่บ้านชาวเขา, โครงการหลวงฯ, ป่าดึกดำบรรพ์ หรือ ป่าดงดิบเขตอบอุ่น (บริเวณอ่างกา), ถ้ำบริจินดา, สภาพอากาศที่หนาวเย็นของบรรยากาศแถบอบอุ่น (temperate zone), การตั้งแคมป์พักแรม ฯลฯ (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ, 2540)

จากสถิติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ (ตารางภาคผนวกที่ 2) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 - 2544 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์มีจำนวนตัวเลขเฉลี่ยที่

681,036 คน ซึ่งในแต่ละปีจะอยู่ระหว่าง 600,000 – 700,000 คน แต่สถิติเงินรายได้ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2544 (ตารางภาคผนวกที่ 3) พบว่ารายได้ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ที่เก็บได้จากค่าธรรมเนียมผ่านด่าน ค่าธรรมเนียมจากการเข้าบ้านพักในอุทยานแห่งชาติ เพิ่มขึ้นตลอดทุกปี ถึงแม้จะมีจำนวนสถิตินักท่องเที่ยวในเขตอุทยานฯ ใกล้เคียงกันทุกปี มีเหตุผลมาจากการขึ้นค่าธรรมเนียมผ่านด่านที่เก็บเฉพาะชาวต่างประเทศ แสดงว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเที่ยวมากขึ้น และระยะเวลาในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์มากขึ้น

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงแนวเขตการปกครองอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

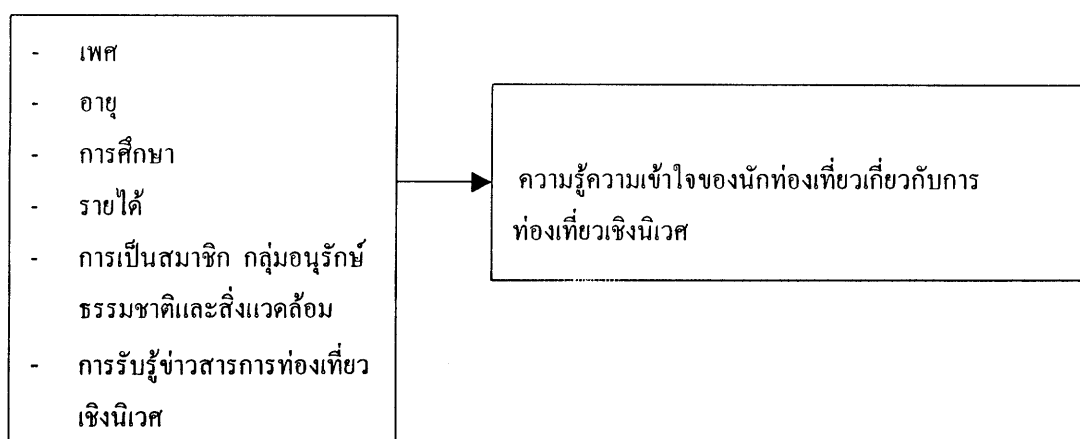
ภาพที่ 6 แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมและจุดท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในส่วนของการศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด โดยศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจ และสังคม ของนักท่องเที่ยวโดยกำหนด

ตัวแปรอิสระ (independent variable)

ตัวแปรตาม (dependent variable)

สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษานี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

- 1) เพศของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) อายุของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) รายได้ของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5) นักท่องเที่ยวที่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ความเข้าใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ฯ

6) นักท่องเที่ยวที่เคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความรู้ความเข้าใจการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถามเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ

1.1. ข้อมูลคำถามทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2. ข้อมูลคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำถามปลายปิด โดยมีตัวเลือก 4 ตัว มีคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้น มีวิธีการให้คะแนนดังนี้ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

2. เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows

วิธีการ

1. การกำหนดขนาดตัวอย่าง (sample size) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสัมประสิทธิ์ความผันแปร เท่ากับ 0.05 โดยใช้สูตรของ Yamane (1973; อ้างโดย บุญธรรม, 2536) ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (จากค่าเฉลี่ย 10 ปี)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น (0.05)

$$n = \frac{681,036}{1 + 681,036(0.05)^2}$$

$$= 399.765 \text{ คน}$$

$$= 400 \text{ คน}$$

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่แจกให้นักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

3. สถานที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่แจกให้นักท่องเที่ยว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์บริเวณยอดดอย, พระมหาธาตุเจดีย์, น้ำตกสิริธาร, น้ำตกแม่ยะ, ศูนย์บริการ

4. การทดสอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สามารถครอบคลุมรายละเอียดต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยได้อย่างทั่วถึง โดยได้นำไปทดสอบกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จำนวน 40 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ได้ค่า $\alpha = 0.5296$ เพื่อหาข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบทดสอบมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อสร้างคู่มือลงรหัส และ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาทำการประมวลผล โดยวิธีการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

สถิติเชิงพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าสถิติที่ใช้ คือ อัตราส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในการให้คะแนนความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเตรียมตัวและปฏิบัติตัวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมและลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ การตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน คะแนนเต็ม 10 คะแนน ทั้งนี้แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวตามคะแนนที่ได้ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดี ได้คะแนน 7 – 10 คะแนน

กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง ได้คะแนน 4 – 6 คะแนน

กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับน้อย ได้คะแนน 1 – 3 คะแนน

สถิติเชิงสรุปอ้างอิง ใช้สถิติ ไค - สแควร์ (chi-square) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ กับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสถิติ t-test เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ในการเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ในการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ (Significant level) ที่ระดับ 0.05

สถานที่และระยะเวลาทำการวิจัย

สถานที่ในการวิจัย

สถานที่ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2544 - มกราคม 2545 รวมระยะเวลา 7 เดือน

ผลและวิจารณ์ผล

ผลจากการศึกษาเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ในครั้งนี้ จะนำเสนอแยกจากกันเป็น 4 ส่วน ได้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปนักท่องเที่ยว

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 ระดับความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 3 การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ

3.3 เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างกลุ่มที่เคยได้รับรู้ข่าวสารและไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการของอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

เพศ

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในปี พ.ศ. 2544 ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.50 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 39.50 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	242	60.50
หญิง	158	39.50
รวม	400	100.00

อายุ

จากการศึกษาด้านอายุของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 45.70 รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 21.70 อยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 17.80 และพบว่านักท่องเที่ยวที่สูงอายุ มาท่องเที่ยวจำนวนน้อยลงตามลำดับ คือ มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน ร้อยละ 11.00 และมีอายุสูงกว่า 50 ปี มีเพียงร้อยละ 3.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	87	21.70
21-30 ปี	183	45.70
31-40 ปี	71	17.80
41-50 ปี	44	11.00
50 ปีขึ้นไป	15	3.80
รวม	400	100.00

สถานภาพการสมรส

จากการศึกษาสถานภาพสมรสของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นโสด ร้อยละ 61.00 สมรสแล้ว ร้อยละ 38.00 สำหรับผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้าง และเป็นหม้าย มีจำนวน ร้อยละ 0.50 เท่ากัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	244	61.00
สมรส	152	38.00
หย่าร้าง	2	0.50
หม้าย	2	0.50
รวม	400	100.00

การศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 58.70 รองลงไปที่มีการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 30.80 มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 10.5 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	123	30.80
ปริญญาตรี	235	58.70
สูงกว่าปริญญาตรี	42	10.50
รวม	400	100.00

อาชีพ

จากการศึกษาด้านอาชีพ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 38.00 รองลงมา รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 15.30 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 14.70 เป็นพนักงานบริษัท ร้อยละ 11.50 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 11.00 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นเกษตรกร ร้อยละ 2.50 เป็นแม่บ้าน/พ่อบ้าน ร้อยละ 1.50 และอื่น ๆ ได้แก่ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 5.50 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	152	38.00
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	61	15.30
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	59	14.70
พนักงานบริษัท	46	11.50
รับจ้างทั่วไป	44	11.00
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	22	5.50
เกษตรกร	10	2.50
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	6	1.50
รวม	400	100.00

สถานภาพในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่า สถานภาพในครัวเรือนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นผู้อาศัย ร้อยละ 66.00 รองลงมา มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 24.70 มีสถานภาพเป็นคู่สมรส ร้อยละ 9.30 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน

สถานภาพในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้า	99	24.70
คู่สมรส	37	9.30
ผู้อาศัย	264	66.00
รวม	400	100.00

รายได้ต่อเดือน

จากการศึกษารายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มที่ไม่มีรายได้ - 10,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 58.30 เพราะส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษา รองลงมา มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ต่อเดือนร้อยละ 19.30 และมีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ร้อยละ 22.40 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้ - 10,000 บาท	233	58.30
10,001-20,000 บาท	77	19.30
20,001 ขึ้นไป	90	22.40
รวม	400	100.00

ภูมิลำเนา

จากการศึกษาด้านภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ พะเยา เชียงราย ร้อยละ 45.40 รองลงไปมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 30.50 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ได้แก่ นครสวรรค์ ชัยนาท กำแพงเพชร ตพบุรี นนทบุรี เป็นต้น ร้อยละ 14.30 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร สงขลา ตราด ตรัง ภูเก็ต เป็นต้น ร้อยละ 7.50 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ ขอนแก่น ร้อยละ 2.30 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	182	45.40
กรุงเทพมหานคร	122	30.50
ภาคกลาง	57	14.30
ภาคใต้	30	7.50
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9	2.30
รวม	400	100.00

ข้อมูลเกี่ยวกับการมาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

การเดินทางมาท่องเที่ยวตามกลุ่มที่ร่วมเดินทาง

จากการศึกษาด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมา ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ตามกลุ่มที่ร่วมเดินทางส่วนใหญ่เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน ร้อยละ 50.00 รองลงไปเดินทางมากับครอบครัว ร้อยละ 21.40 เดินทางมากับบริษัทท่องเที่ยว ร้อยละ 19.30 และเดินทางมากับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 5.80 ส่วนการเดินทางมากับกลุ่มผสมระหว่างเพื่อน/ครอบครัว มีเพียงร้อยละ 1.50 และการเดินทางมากับเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 2.00 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามการเดินทางมาท่องเที่ยวตามกลุ่มที่ร่วมเดินทาง

กลุ่มที่ร่วมเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
<i>กลุ่มเพื่อน</i>	200	50.00
ครอบครัว	86	21.40
บริษัทท่องเที่ยว	77	19.30
สถาบันการศึกษา	23	5.80
เพื่อนร่วมงาน	8	2.00
กลุ่มผสมระหว่างเพื่อน/ครอบครัว	6	1.50
รวม	400	100.00

วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

จากการศึกษาด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน ร้อยละ 79.30 รองลงมาเพื่อการมาทัศนศึกษา ร้อยละ 15.00 เพื่อการฝึกงานและศึกษารวมชาติ ร้อยละ 5.70 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
ท่องเที่ยวพักผ่อน	317	79.30
ทัศนศึกษา	60	15.00
ฝึกงาน ศึกษารวมชาติ	23	5.70
รวม	400	100.00

การมาค้างคืน ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

จากการศึกษาด้านการมาค้างคืน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้มาพักค้างคืน ร้อยละ 55.70 โดยเฉลี่ย 2 คืน จำนวนคืนที่มาพักตั้งแต่ 1-10 คืน ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ค้างคืน มีร้อยละ 44.3 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามการค้างคืน

การค้างคืน	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (คืน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ค้างคืน	223 (55.70)	1 – 10	1.88	1.93
ไม่ได้ค้างคืน	177 (44.30)			
รวม	400 (100.00)			

ค่าใช้จ่าย

จากการศึกษาด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ โดยไม่รวมค่าเดินทางและค่ารถ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ระบุว่า ได้ใช้จ่ายเป็นค่า อาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉลี่ย 720 บาท ร้อยละ 79.30 รองลงไปจ่ายเป็นค่าของที่ระลึก โดยเฉลี่ย 360 บาท ร้อยละ 39.00 จ่ายเป็นค่าที่พัก โดยเฉลี่ย 1,462 บาท ร้อยละ 35.30 จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์ ของชาวบ้านในพื้นที่ โดยเฉลี่ย 378 บาท ร้อยละ 26.00 จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์ของโครงการหลวง โดยเฉลี่ย 280 บาท ร้อยละ 24.30

ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการในจำนวนต่ำสุดตั้งแต่ 10 บาท ไปจนถึงสูงสุด 10,000 บาท โดยรายการจ่ายต่ำสุด คือ อาหาร และเครื่องดื่ม จำนวน 10 บาท ส่วนรายการจ่ายสูงสุด คือ ค่าที่พัก จำนวน 10,000 บาท ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 1,379.89 บาท และค่าใช้จ่ายต่ำสุด คือ ไม่มีการใช้จ่ายใดๆ (0 บาท) ค่าใช้จ่ายสูงสุด 17,500 บาท(ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อคน

การค้างคืน	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (บาท)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
- ค่าอาหารเครื่องดื่ม	317 (79.30)	10 – 5,000	720.88	1150.80
- ค่าของที่ระลึก	15.6 (39.00)	50 – 2,000	360.06	416.90
- ค่าซื้อผลิตภัณฑ์ของชาว บ้านในพื้นที่	104 (26.00)	50 – 2,000	378.28	462.83
- ค่าซื้อผลิตภัณฑ์ของ โครงการหลวง	97 (24.30)	50 – 1,000	280.41	194.66
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ค่า ที่พัก	141 (35.30)	20 – 10,000	1462.55	2108.16
- ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวม ทุกรายการ		0 – 17,500	1379.89	2645.32

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 รายการ

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

จากการศึกษาลำดับของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ พบว่า อันดับแรก คือ การมาเยือนยอดดอย รองลงไปตามลำดับ คือ ถ่ายภาพธรรมชาติ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ สักการะพระมหาธาตุ จักรถชมวิว ตั้งแคมป์พักแรม ชมโครงการหลวง ดูนก ชมวัฒนธรรมชาวเขา ปิคนิค เล่นน้ำตก และขี่จักรยาน ตามลำดับ ทั้งนี้ผลของการศึกษาสอดคล้องกับจุดเด่นของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ คือ การตั้งอยู่บนยอดดอยที่สูงที่สุดของประเทศไทย และมีธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ การมีพืชพรรณไม้บางชนิดที่ไม่ปรากฏในสถานที่แห่งอื่น จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีเป้าหมายในการเดินทางมาเยือนที่จะมาทำกิจกรรม ดังกล่าว (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ลำดับที่ของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติ
ดอยอินทนนท์

ลำดับที่	กิจกรรมที่ต้องการทำ	ร้อยละ
1	เขื่อนยอดดอย	13.20
2	ถ่ายภาพธรรมชาติ	11.10
3	เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	10.87
4	สักการะพระมหาธาตุ	10.80
5	จับรถชมวิว	9.34
6	ตั้งแคมป์พักแรม	8.74
7	ชมโครงการหลวง	8.65
8	ดูนก	7.36
9	ชมวัฒนธรรมชาวเขา	7.13
10	ปีคณิก	4.85
11	เล่นน้ำตก	4.70
12	ขี่จักรยาน	3.26
		100%

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 รายการ

ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับ การมาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยมีความสนใจที่จะท่องเที่ยวไปเป็นกลุ่ม ตามสถานที่ที่เป็นเขาลำเนาไพร ตามสถานที่ภายในท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่ใช้เวลาเดินทางนานมาก และค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นสถานที่อยู่ไม่ไกลจนเกินไป การเดินทางสะดวก และค่าใช้จ่ายไม่แพงจนเกินไป มีสภาพภูมิประเทศที่เป็นธรรมชาติตลอดจนมีกิจกรรมหลายอย่างที่เหมาะสม กับวัยหนุ่มสาว เช่น การเดินป่า การตั้งแคมป์พักแรม จึงทำให้นักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือตอนบนนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว ผลการศึกษาครั้งนี้แตกต่างกับที่ Waucr, 1980; Keller, 1985; Butler และ Lenton, 1987; Hvcnc qaard, 1994 ศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวนิเวศส่วนใหญ่จะก่อนไปทางสูงอายุ (40 – 50 ปี) มีการศึกษาและรายได้ดี

การที่นักท่องเที่ยวได้มีการใช้จ่ายทำให้มีเงินหมุนเวียนในพื้นที่พอสมควร ดังที่ วรรณพร (2540) ได้กล่าวไว้ว่า คนท้องถิ่นควรได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเป็นหลักการประเด็นหนึ่ง สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเน้นให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในผลประโยชน์และจากกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีลักษณะของการเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือมีความสนใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับที่ Lindberg (1991) กล่าวไว้ว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศปรารถนาที่จะได้ท่องเที่ยวในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้นักท่องเที่ยวคาดหวังว่าจะได้รับประสบการณ์ การท่องเที่ยวแบบพักผ่อนกับธรรมชาติ หรือประสบการณ์ด้านการร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ประเภทต่างๆ

ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

จากการศึกษาแหล่งที่นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีตามลำดับดังนี้ อันดับแรกได้รับข้อมูลจากนิตยสาร/วารสาร ร้อยละ 40.00 จากศูนย์บริการของศูนย์อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ร้อยละ 31.50 จากวิทยุ/โทรทัศน์ ร้อยละ 30.00 จากแผ่นพับของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ร้อยละ 28.00 จากบุคคลอื่นได้แก่ เพื่อนและญาติ ร้อยละ 19.80 และสุดท้ายจากบริษัทท่องเที่ยว ร้อยละ 8.00 ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ระบุแหล่งที่ได้รับข้อมูลมากกว่า 1 แห่ง (ตารางที่ 14) ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูล/ความรู้ แก่ประชาชน ควรให้สอดคล้องกับแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลใดที่เป็นแหล่งเผยแพร่คืออยู่แล้ว เช่น นิตยสาร/วารสาร ศูนย์บริการของอุทยานฯ และวิทยุโทรทัศน์ ก็ควรทำต่อไป และพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ส่วนแหล่งข้อมูลใดที่ยังไม่มีประสิทธิภาพก็ควรได้รับการพัฒนา เช่น บริษัทท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ควรได้รับข้อมูลข่าวสารจากอุทยานฯ เป็นประจำเพื่อจะได้เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวต่อไป

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ระบุแหล่งที่ได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

แหล่งข้อมูล/ความรู้	จำนวน	ร้อยละ
นิตยสาร/วารสาร	160	40.00
ศูนย์บริการของอุทยานฯ	126	31.50
วิทยุ/โทรทัศน์	120	30.00
แผ่นพับของอุทยานฯ	112	28.00
จากบุคคลอื่น ได้แก่ เพื่อนและญาติ	79	19.80
บริษัทท่องเที่ยว	32	8.00

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 รายการ

การเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาถึงการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 81.50 ที่เป็นสมาชิก มีเพียงร้อยละ 18.50 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
เป็นสมาชิก	74	18.50
ไม่ได้เป็นสมาชิก	326	81.50
รวม	400	100.00

การรับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งต่าง ๆ

จากการศึกษาด้านการรับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งต่าง ๆ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เคยได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 94.70 ที่ไม่เคยได้รับรู้ มีเพียงร้อยละ 5.30 สำหรับแหล่งข่าวสารส่วนใหญ่ ระบุว่า รับรู้จากโทรทัศน์ ร้อยละ 65.96 รองลงมาจากนิตยสาร ร้อยละ 58.58 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร้อยละ 44.33 จากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 44.06 ตามลำดับ (ตารางที่ 16) ซึ่งผลการศึกษาค้างนี้ สอดคล้องกับที่ ดร.ชนัน (2544) กล่าวไว้ว่าต้องมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการท่องเที่ยวไปถึงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการบริการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นการบริการด้านสื่อความหมาย และการให้ข่าวสารข้อมูล เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยความร่วมมือของทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งต่างก็มีความสำคัญในการพัฒนาและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งต่าง ๆ

การรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสาร	21	5.30
เคยได้รับรู้ข่าวสาร	379	94.70
โทรทัศน์	250	65.96
นิตยสาร/วารสาร	222	58.58
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	168	44.33
หนังสือพิมพ์	167	44.06
วิทยุ	133	35.09
เพื่อน	124	32.72
อินเทอร์เน็ต	98	25.86
เอกสารวิชาการ	89	23.48
บริษัทท่องเที่ยว	45	11.87
บุคคลในครอบครัว/ญาติ	19	5.01
รวม	400	100.00

หมายเหตุ การตอบที่รับรู้ข่าวสาร ตอบได้มากกว่า 1 รายการ

ระดับความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการศึกษาระดับความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว โดยการสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 10 ข้อ พบว่าลักษณะการตอบของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ สามารถตอบได้ถูก โดยมีร้อยละของการตอบถูกในแต่ละรายการคำถาม ร้อยละ 51.50 ถึง 91.80 สำหรับการตอบผิดพบว่ามีเพียง ร้อยละ 8.20 ถึง 48.50 ซึ่งแสดงถึงการมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว เป็นที่น่าสังเกตว่าประเด็นที่นักท่องเที่ยวตอบผิด ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีจำนวนผู้ตอบผิดถึงร้อยละ 48.50 ประเด็นเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีจำนวนผู้ตอบผิดร้อยละ 43.20 และประเด็นความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีจำนวนผู้ตอบผิดร้อยละ 34.80 ประเด็นเหล่านี้ เป็นความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นที่นักท่องเที่ยว หากมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องแล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติตนในฐานะนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืนต่อไป เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกกระทบน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม (2540) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ต้องจัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละการตอบถูกและผิดในการตอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

รายการคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ลักษณะการตอบ (n = 400)			
	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ก่อนการเดินทางท่องเที่ยว ควรทำสิ่งใดก่อน	304	76.00	96	24.00
2. ผู้ใดมีส่วนช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ได้ดีที่สุด	319	79.80	81	20.20
3. อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์เป็นสถานที่ประเภทใด	320	80.00	80	20.00

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ลักษณะการตอบ (n = 400)			
	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. ข้อใดเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์	267	66.80	133	33.20
6. ข้อใดไม่ใช่การป้องกันการเกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	227	56.80	173	43.20
7. ข้อใดควรปฏิบัติมากที่สุดเข้ามาท่องเที่ยวในเขต อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์	367	91.80	33	8.20
7. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	261	65.20	139	34.80
8. กิจกรรมใดไม่ใช่หนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	267	66.80	133	33.20
9. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	281	70.20	119	29.80
10. ข้อใดเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	206	51.50	194	48.50

ระดับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาในประเด็นของระดับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
นักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดี
ร้อยละ 57.50 รองลงไปมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.50 และมีความรู้ระดับน้อย
ร้อยละ 2.00 ทั้งนี้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.04 (ตารางที่ 18) ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริรักษ์ (2540)
ที่ศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 94.70 (ตารางที่ 16) ระบุว่าเคยได้
รับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น จึงมีความรู้ในเรื่องนี้ในระดับดีและปานกลาง
มีเพียงร้อยละ 2.00 เท่านั้น ที่มีความรู้ในระดับน้อย

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยงที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในระดับต่าง ๆ

การดำรงคืน	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (คะแนน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ดี	230 (57.50)	1 – 10	7.04	1.81
ปานกลาง	162 (40.50)			
น้อย	8 (2.00)			
รวม	400 (100.00)			

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ Chi-Square test ได้แสดงไว้ในตารางที่ 19 ปรากฏว่า Chi-Square test เท่ากับ 4.306 Sig เท่ากับ 0.116 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ดังนั้นเพศและความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมเกียรติ (2540) ที่พบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อายุ	ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			รวม
	ดี	ปานกลาง	น้อย	
ต่ำกว่า 20 ปี	36 (9.0)	45 (11.3)	6 (1.5)	87 (21.8)
21-30 ปี	123 (30.8)	60 (15.0)	-	183 (45.8)
31-40 ปี	41 (10.3)	30 (7.5)	-	71 (17.8)
41-50 ปี	20 (5.0)	22 (5.5)	2 (0.5)	44 (11.0)
50 ปีขึ้นไป	10 (2.4)	5 (1.2)	-	15 (3.6)
รวม	230 (57.50)	162 (40.5)	8 (2.0)	400 (100.00)

Chi-Square = 32.119

Sig = 0.00

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ร้อยละ

ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ Chi-Square test ได้แสดงไว้ในตารางที่ 21 ปรากฏว่า ค่า Chi-Square test เท่ากับ 2.353 Sig เท่ากับ 0.671 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ดังนั้นการศึกษาศึกษาและความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารยา (2539) ที่พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูง มีความรู้ความเข้าใจ เครื่องหมายความปลอดภัยสูงกว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันแหล่งข่าวต่างๆ เช่น นิตรสาร/วารสาร โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ได้มีการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นประชาชนจึงได้รับข้อมูลข่าวสารด้านนี้อยู่ตลอดเวลา จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะมีศึกษาระดับใด

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษา	ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			รวม
	ดี	ปานกลาง	น้อย	
ต่ำกว่าปริญญาตรี	68 (17.0)	52 (13.0)	3 (0.7)	123 (30.7)
ปริญญาตรี	140 (35.0)	90 (22.5)	5 (1.3)	235 (58.8)
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้น	22 (5.5)	20 (5.0)	-	42 (10.5)
รวม	230 (57.5)	162 (40.5)	8 (2.0)	400 (100.00)

Chi-Square = 2.353

Sig = 0.671

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ Chi-Square test ได้แสดงไว้ในตารางที่ 22 ปรากฏว่า ค่า Chi-Square test เท่ากับ 25.170 Sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังนั้นรายได้และความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษานของ ศิริรักษ์ (2540) ที่พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างนักท่องเที่ยว
ที่เป็น/ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ

การเป็นสมาชิก กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ	จำนวน (ร้อยละ)	ความรู้ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		t-test	Sig
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน		
เป็นสมาชิก	74 (18.50)	7.32	1.73	1.452	0.147
ไม่ได้เป็นสมาชิก	326 (81.50)	6.98	1.84		

การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างนักท่องเที่ยวที่เคยรับรู้ข่าวสาร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระหว่างนักท่องเที่ยว
ที่เคยรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวและไม่เคยรับรู้ข่าวสาร โดยใช้ t-test ได้แสดงไว้ในตารางที่ 24
ปรากฏว่า ค่า t-test เท่ากับ 1.829 Sig เท่ากับ 0.88 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ดังนั้นความรู้ความเข้าใจ
ระหว่างนักท่องเที่ยวสองกลุ่มนี้ จึงแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เคยรับรู้ข่าวสารมี
ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 7.10 และกลุ่มที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 6.19
ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่ สิริวิทย์ (2540) ค้นพบว่าการรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้
ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 24 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างนักท่องเที่ยว
เคย/ไม่เคย รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จำนวน (ร้อยละ)	ความรู้ความเข้าใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		t-test	Sig
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน		
เคยรับรู้ข่าวสาร	379 (94.75)	7.10	1.79	1.829	0.88
ไม่เคยรับรู้ข่าวสาร	21 (5.25)	6.19	2.23		

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

จากการศึกษาประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จัดไว้ให้
บริการนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์บริการ
นักท่องเที่ยว การให้บริการข้อมูล/แผ่นพับ/ป้ายสื่อความหมาย ร้านอาหาร ห้องสุขา และการบริการ/
การดูแลให้ความช่วยเหลือของพนักงาน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยนักท่องเที่ยว
เป็นผู้ให้ความเห็นในการประเมิน ส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ ใน 2 รายการ คือ ด้านของร้าน
อาหาร และห้องสุขา ร้อยละ 68.50 และร้อยละ 56.50 และอยู่ในระดับดี 2 รายการเช่นกัน ได้แก่ ใน
ด้านของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการให้บริการ/การดูแลให้ความช่วยเหลือของพนักงาน/
เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ร้อยละ 50.30 และ 60.80 ตามลำดับ สำหรับการประเมินการให้บริการข้อมูล/
แผ่นพับ/ป้ายสื่อความหมายนั้น มีจำนวนร้อยละของความเห็นในระดับดีและพอใช้ จำนวนใกล้เคียง
กันคือ ร้อยละ 44.00 และ 46.00

ส่วนการประเมินที่นักท่องเที่ยวเห็นว่าควรปรับปรุงในรายการต่าง ๆ นั้น มีนักท่องเที่ยว
จำนวนเพียงร้อยละ 0.50- 7.00 เท่านั้น ที่มีความเห็นว่าควรปรับปรุง (ตารางที่ 25) ดังนั้นจึงกล่าวได้
ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการให้บริการต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

ตารางที่ 25 การประเมินการให้บริการของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์โดยนักท่องเที่ยว

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน							
	ดี		พอใช้		ไม่ดี		ควรปรับปรุง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว	201	50.30	161	40.30	10	2.50	28	7.00
ข้อมูลแผ่นพับ	176	44.00	184	46.00	13	3.30	27	6.80
ร้านอาหาร	9	24.80	274	68.50	7	1.80	20	5.00
ห้องสุขา	148	37.00	226	56.50	19	4.80	7	1.80
พนักงาน/ เจ้าหน้าที่ของ อุทยาน	243	60.80	153	38.30	2	0.50	2	0.50

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 รายการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

จากการที่นักท่องเที่ยวจำนวนร้อยละ 0.50-7.00 มีความเห็นว่าการให้บริการต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ควรปรับปรุงนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของนักท่องเที่ยวต่ออุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ สรุปได้ดังประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

- ควรเพิ่มจุดบริการนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- การจราจร
 - ควรปรับปรุงทางขึ้นยอดดอยให้ดีกว่านี้
 - ช่วงเทศกาลรถติดบนยอดดอยมาก

- ป้ายและการประชาสัมพันธ์
 - ควรมีป้ายแนะนำในการใช้ยานพาหนะ เพราะไม่ชำนาญทาง
 - ควรมีป้ายให้ความรู้มากขึ้น
 - ควรมีการประชาสัมพันธ์เส้นทางธรรมชาติและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวควรทำในสื่อต่าง ๆ
- ที่พัก
 - ปรับปรุงเรื่องความสะดวกในการจองที่พัก
 - ปรับปรุงที่นอนและผ้าห่มให้สะอาด ไม่มีกลิ่นอับ
 - เพิ่มที่พักค้างคืนให้มากกว่านี้
 - ควรอนุญาตให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนบนยอดคอกอยได้
 - ควรใช้วัสดุธรรมชาติในการสร้างที่พักและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่พัก
- ห้องน้ำ
 - ควรปรับปรุงความสะอาด
 - ควรเพิ่มห้องสุขาให้มีมากขึ้น
- ขยะ
 - ควรเพิ่มจุดทิ้งขยะให้มากกว่านี้
- ภูมิทัศน์
 - ควรปรับปรุงให้ภูมิทัศน์มีความสวยงามมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

1. จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานทางสังคม ประชากรของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา ยังไม่มีรายได้ มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นผู้อาศัย และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ พะเยา และเชียงราย เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาพักผ่อน และมาค้างคืนโดยเฉลี่ยมาพัก 2 คืน มีค่าใช้จ่ายซึ่งไม่รวมค่าเดินทางและค่ารถ ซึ่งร้อยละสูงสุดของนักท่องเที่ยวระบุว่า เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาเป็นค่าของที่ระลึก ค่าที่พัก ค่าซื้อผลผลิตของชาวบ้านในพื้นที่ และค่าซื้อผลผลิตของโครงการหลวง ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายรวมโดยเฉลี่ย/บุคคล เท่ากับ 1,379.89 บาท

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาทำในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้แก่ การเยือนยอดดอย ถ่ายภาพธรรมชาติ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ สักการะพระมหาธาตุ ขับรถชมวิวดังแคมป์พักแรม ชมโครงการหลวง ดูนก ชมวัฒนธรรมชาวเขา บิคนิค เล่นน้ำตกและ ขี่จักรยาน

2. จากการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับดี โดยได้รับข้อมูลอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จากนิตยสาร/วารสารเป็นอันดับแรก จากศูนย์บริการของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จากวิทยุ โทรทัศน์ จากแผ่นพับของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จากเพื่อนและญาติและลำดับสุดท้ายจากบริษัทท่องเที่ยว

สำหรับการศึกษาในด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิก

ผลการศึกษาด้านการรับรู้ข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเคยได้รับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์ นิตยสาร/วารสาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หนังสือพิมพ์ วิทยุเพื่อน อินเทอร์เน็ต เอกสารวิชาการ บริษัทท่องเที่ยว และบุคคลในครอบครัว/ญาติ ตามลำดับ

3. จากการศึกษาปัจจัยทางสังคมประชากรของนักท่องเที่ยว ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าอายุและรายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เพศ และการศึกษามีความสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระหว่างนักท่องเที่ยวที่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและไม่เป็นสมาชิก และเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวที่เคยรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับไม่เคยรับรู้ข่าวสารพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสองกลุ่ม

4. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ โดยประเมินการให้บริการในระดับดี 2 รายการ คือ การให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการให้บริการของพนักงาน/เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และประเมินในระดับพอใช้ 3 รายการ คือ การให้บริการข้อมูลแผ่นพับ การให้บริการร้านอาหาร และการให้บริการห้องสุขา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะบางประการ เพื่อการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคั้งนี้

1.1 จากการศึกษาคั้งนี้พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน นักศึกษา ในระดับปริญญาตรี ตั้งใจมาเยือนยอดดอย ถ่ายภาพธรรมชาติ และเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ควรสอดคล้องกับวัยและความต้องการในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมกลุ่มที่หลากหลาย เช่น กลุ่มเดินป่า กลุ่มถ่ายภาพ กลุ่มดูนก กลุ่มศึกษาต้นไม้ ฯลฯ แต่ก็ต้องคำนึงถึงนักท่องเที่ยวในวัยอื่นๆ ด้วย

1.2 การรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าแหล่งข้อมูลที่ประชาชนสามารถรับได้ดี คือ นิตยสาร/วารสาร และโทรทัศน์ ดังนั้น ในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ควรเน้นไปที่นิตยสาร/วารสาร และโทรทัศน์

1.3 การให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะมีความพึงพอใจ แต่ควรพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ดังนี้

ด้านข้อมูลข่าวสาร: ต้องใช้สื่อที่เหมาะสม สะดวก และรวดเร็ว เช่น การใช้ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และการติดต่อต่างๆ

ด้านร้านอาหาร ที่พัก และห้องสุขา : ต้องให้ได้มาตรฐาน คือ ความสะอาด ถูกหลักอนามัย และราคายุติธรรม นอกจากนี้ต้องมีจำนวนมากเพียงพอ ในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลต่างๆ

เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์: ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างดี และมีบุคลิกพิเศษ คือ การมีหัวใจของการให้บริการ พร้อมทั้งจะให้บริการและดูแลนักท่องเที่ยวแต่ไม่งวดกับการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

1.4 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหลักการ ประการหนึ่ง คือ การให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมทั้งในด้านการตัดสินใจ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการรับผลประโยชน์ ดังนั้นอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ควรเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเข้ามาเป็นมัคคุเทศก์ การเข้ามาขายสินค้า ซึ่งเป็นผลิตในท้องถิ่น การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างใช้ศึกษาเป็นเพียงกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทย ดังนั้นสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

ด้วย เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุมกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มที่มาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

2.2 ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จะได้นำข้อมูลมาพิจารณาต่อไป

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและจำนวนเงินรายได้ที่นักท่องเที่ยวนำมาใช้จ่ายในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2542

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ	ร้อยละ	จำนวนเงิน
			ล้านบาท
2520	1,220,672	+11.13	4,607
2521	1,453,839	+19.10	8,894
2522	1,591,455	+9.47	11,323
2523	1,658,801	+19.80	17,765
2524	2,015,615	+8.44	21,455
2525	2,218,429	+10.06	23,879
2526	2,191,003	-1.24	25,050
2527	2,346,709	+7.11	27,317
2528	2,438,270	+3.90	31,768
2529	2,818,092	+15.58	37,321
2530	3,482,958	+23.59	50,024
2531	4,230,737	+21.47	78,859
2532	4,809,508	+13.68	96,386
2533	5,298,860	+10.17	110,572
2534	5,086,899	- 4.00	100,004
2535	5,136,443	+0.97	123,135
2536	5,760,533	+12.15	127,802
2537	6,166,496	+7.05	145,211
2538	6,951,566	+12.73	190,765
2539	7,192,145	+3.46	219,364
2540	7,221,345	+0.41	220,754
2541	7,764,930	+7.53	242,177
2542	8,580,332	+10.50	253,018

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544)

ตารางผนวกที่ 2 สถิตินักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ปี พ.ศ. 2538-2543

เดือน	ปี พ.ศ.					
	2538	2539	2540	2541	2542	2543
ม.ค.	70,118	65,524	78,633	125,568	96,448	106,367
ก.พ.	51,960	43,151	62,312	49,537	48,681	63,694
มี.ค.	38,829	48,899	39,241	44,129	37,791	37,974
เม.ย.	159,999	145,596	139,024	111,723	94,646	95,708
พ.ค.	33,390	36,194	48,429	43,443	34,877	28,627
มิ.ย.	21,726	21,380	24,139	15,667	18,409	28,043
ก.ค.	34,472	33,373	28,345	24,101	34,390	19,578
ส.ค.	26,660	29,794	23,835	27,335	25,692	18,744
ก.ย.	18,087	15,901	14,459	16,600	17,148	10,812
ต.ค.	58,820	48,428	60,476	44,867	64,205	48,153
พ.ย.	50,742	50,938	54,138	56,178	57,261	49,426
ธ.ค.	95,972	147,341	113,559	186,308	131,623	138,577
รวม	660,775	686,519	686,590	745,456	661,171	645,703
ค่าเฉลี่ย จำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี 2538 – 2543 = 681,036						

ตารางผนวกที่ 3 สถิติเงินรายได้ค่าธรรมเนียมผ่านด่านของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

ปี พ.ศ.2538 – 2543

เดือน	ปี พ.ศ.					
	2538	2539	2540	2541	2542	2543
ม.ค.	457,945	510,288	589,472	966,912	1,618,555	1,510,370
ก.พ.	304,802	362,844	470,897	437,450	796,715	827,290
มี.ค.	319,995	345,991	229,653	379,253	595,440	490,690
เม.ย.	979,868	946,404	916,785	1,947,107	1,567,705	1,502,680
พ.ค.	253,291	341,186	387,217	677,335	556,110	481,870
มิ.ย.	176,851	184,818	200,812	233,110	229,750	249,760
ก.ค.	231,915	263,791	248,543	334,105	462,430	677,625
ส.ค.	175,344	253,790	196,980	384,330	343,750	824,990
ก.ย.	132,673	234,971	252,117	270,405	227,090	431,150
ต.ค.	377,822	368,977	473,491	856,815	855,800	1,164,680
พ.ย.	249,020	381,647	445,050	900,785	778,845	1,295,800
ธ.ค.	665,856	1,007,498	747,288	3,021,130	1,924,270	2,737,790
รวม	4,325,382	5,202,205	5,158,305	10,408,737	9,956,460	12,194,695

ที่มา: อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์, กรมป่าไม้ (2544)

เลขที่แบบสอบ

ถาม.....

วันที่.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่องานวิจัยวิทยานิพนธ์ ของนิสิตปริญญาโท คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขอความกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ ที่นี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

41 – 50 ปี

21 – 30 ปี

51 – 60 ปี

31 – 40 ปี

60 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส

โสด

สมรส

หย่าร้าง

หม้าย

แยกกันอยู่

4. การศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาตรี

ปริญญาเอก

5. อาชีพ

☐ รับจ้างทั่วไป	☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน	☐ พนักงานบริษัท
☐ เกษตรกรรม	☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

6. สถานภาพในครัวเรือน

☐ หัวหน้า	☐ คู่สมรส	☐ ผู้อาศัย

7. รายได้ต่อเดือน

☐ ยังไม่มีรายได้	☐ 20,001 – 30,000 บาท
☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 30,001 – 40,000 บาท
☐ 10,001 - 20,000 บาท	☐ สูงกว่า 40,000 บาท

8. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้างหรือไม่

☐ เป็นสมาชิก	☐ ไม่ได้เป็นสมาชิก

9. ท่านเคยรู้ข่าวสารเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” จากแหล่งใดบ่อยที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไม่เคยได้รับข่าวสาร	☐ บริษัททัวร์
☐ หนังสือพิมพ์	☐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
☐ วิทยุ	☐ เพื่อน
☐ โทรทัศน์	☐ บุคคลในครอบครัว /ญาติ
☐ นิตยสาร / วารสาร	☐ อินเทอร์เน็ต
☐ เอกสารวิชาการ	☐ อื่น ๆ (ระบุ)

10. ปัจจุบันท่านมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดใด

☐ กรุงเทพฯ	☐ ภาคเหนือ จังหวัด.....
☐ ภาคกลาง จังหวัด.....	☐ ภาคใต้ จังหวัด.....
☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด.....	

11. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ (ยกเว้นค่าเดินทาง,ค่ารถ)

- ค่าอาหาร, เครื่องดื่ม.....บาท
- ค่าของที่ระลึก.....บาท
- ค่าซื้อผลผลิตจากชาวบ้านในพื้นที่..... บาท
- ค่าซื้อผลผลิตโครงการหลวง.....บาท
- ค่าใช้จ่ายอื่น.....บาท

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เชิงนิเวศ)

โปรดกากบาท (X) ลงในข้อความที่คิดว่าถูกต้องที่สุด เพียงข้อเดียวเท่านั้น

1. ก่อนการเดินทางท่องเที่ยว ควรทำสิ่งใดก่อน
 - (1) เตรียมอุปกรณ์การท่องเที่ยวที่จำเป็น
 - (2) ศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว
 - (3) ชักชวนเพื่อนฝูงรวมกลุ่มให้มาก ๆ
 - (4) เตรียมอาหาร และยาให้เพียงพอ
2. ผู้ใดมีส่วนช่วยรักษาสีงแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ได้ดีที่สุด
 - (1) นักท่องเที่ยว
 - (2) ชาวบ้านทั่วไป
 - (3) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
 - (4) มัคคุเทศก์จากบริษัททัวร์
3. อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์
 - (1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการ.....เรียนรู้ทางธรรมชาติ
 - (2) เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
 - (3) เป็นที่สงวนไว้เพื่อการอนุรักษ์และการวิจัยเพียง.....
 - (4) เป็นที่แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ
4. ข้อใดเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ. อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์
 - (1) นักท่องเที่ยวขาดความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - (2) หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการประสานความร่วมมือ
 - (3) ขาดงบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว
 - (4) ขาดมัคคุเทศก์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการนำเที่ยว
5. ข้อใดไม่ใช่การป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
 - (1) ไม่ทิ้งขยะเพื่อรักษาสีงแวดล้อม
 - (2) เตรียมอุปกรณ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ
 - (3) จ่ายเงินบำรุงค่าเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยว
 - (4) ไม่ส่งเสียงดังขณะเดินป่า

6. ข้อใดควรปฏิบัติมากที่สุด เมื่อเข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

- (1) กางเต็นท์พักแรมในป่า
- (2) ตกปลา/ล่องแพยางในแม่น้ำ
- (3) รวมกลุ่มเล่นรอบกองไฟตอนกลางคืน
- (4) เดินป่าศึกษาธรรมชาติ

7. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- (1) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาระบบนิเวศ
- (2) การท่องเที่ยวเพื่อหาความแปลกใหม่
- (3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (4) การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อธรรมชาติ

8. กิจกรรมใดไม่ใช่หนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- (1) การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (2) การดำน้ำดูปะการัง
- (3) การศึกษาคูณชนิดใหม่ ๆ
- (4) การท่องเที่ยวป่าแบบกลุ่มใหญ่ ๆ

9. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- (1) สนใจศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติ
- (2) กระตือรือร้นในการรักษาสภาพแวดล้อม
- (3) ต้องการผจญภัยในธรรมชาติ
- (4) สนใจศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

10. ข้อใดเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- (1) การให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
- (2) การหารายได้จากการท่องเที่ยว เข้ารัฐ
- (3) การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี
- (4) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ด้านกิจกรรมและความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์

1. การมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ ท่านเดินทางมากับ
 - กลุ่มเพื่อน ครอบครัว บริษัททัวร์
 - สถาบันการศึกษา กลุ่มผสมระหว่างเพื่อน/ครอบครัว อื่น ๆ ระบุ.....
2. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์
 - ท่องเที่ยว/พักผ่อน ทัศนศึกษา อื่น ๆ ระบุ.....
3. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์
 - ไม่ได้ค้างคืน ค้าง คืน (โปรดระบุจำนวนคืนที่พักค้าง)
4. ในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ กิจกรรมใดที่ท่านตั้งใจจะทำ (ตอบเรียงลำดับความสำคัญจาก 1, 2,)

กิจกรรมที่ต้องการกระทำ	ลำดับความสำคัญ
ขับรถชมวิว	
ขี่จักรยาน	
เล่นน้ำตก	
ปีคณิก	
ตั้งแคมป์พักแรม	
ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ	
เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	
ดูนก	
ชมวัฒนธรรมชาวเขา	
ชมโครงการหลวง	
เยือนยอดดอย	
สักการะพระมหาธาตุ	
อื่น ๆ ระบุ	

5. ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ครั้งนี้ ท่านได้ข้อมูล/ความรู้ของอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์จาก

☐ นิตยสาร/วารสาร	☐ วิทยุ/โทรทัศน์
☐ แผ่นพับของอุทยานฯ	☐ ศูนย์บริการของอุทยานฯ
☐ บริษัททัวร์	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
☐ เพื่อน/ญาติ	

6. สิ่งอำนวยความสะดวกของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จัดไว้ให้เพียงพอหรือไม่,ควรปรับปรุงหรือไม่

ศูนย์บริการ ระบุสถานที่.....

- ดี พอใช้ ไม่ดี

ควรปรับปรุง

ข้อมูล/แผ่นพับ/ป้ายสื่อความหมาย ระบุสถานที่.....

- ดี พอใช้ ไม่ดี

ควรปรับปรุง

ร้านอาหาร ระบุสถานที่.....

- ดี พอใช้ ไม่ดี

ควรปรับปรุง

ห้องสุขา ระบุสถานที่.....

- ดี พอใช้ ไม่ดี

ควรปรับปรุง

7. การบริการ/การดูแลให้ความช่วยเหลือของพนักงานเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ต่อท่าน

- ดี พอใช้ ไม่ดี

ควรปรับปรุง (ระบุสถานที่).....

8. ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

.....

“ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ”